الرَّدُّ الوافرُ علیٰ الأثیم الفَاجر

یعنی

د یارسول اللہ آواز

مؤلف

ابو محمد امین اللہ البشاوری

حفظہ اللہ تعالیٰ

مکتبہ محمدیہ

منګل مارکیټ بیرون ګنج پېښور

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کل حقوق محفوظ دی

کتاب .... «د یارسول الله آواز» (بے مطلبه چغه)

مؤلف .... شیخ القرآن والحدیث ابو محمد امین الله البشاوری حفظه الله ورعاه

کمپوزنگ .... ابوزهیر سیف الله البشاوری (عفی الله عنه)

تاریخ .... (۱٤۳۱ هـ محرم الحرام ۲۹)

طبع دوم .... الموافق (۲۰۱۰/۱/۱۵ء)

ناشر

مکتبه محمدیه

بیرون گنج گیٹ منگل مارکیٹ پیښور ښار

0301882840 ولی الله

بسم الله الرحمن الرحیم

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، نَحْمَدُهٗ وَنَسْتَعِیْنُهٗ وَنَسْتَغْفِرُهٗ وَنَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُوْرِ اَنْفُسِنَا وَمِنْ سَیِّئَاتِ اَعْمَالِنَا مَنْ یَّهْدِهِ اللّٰهُ فَلَامُضِلَّ لَهٗ وَمَنْ یُّضْلِلْ فَلَا هَادِیَ لَهٗ وَاَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ ط

اما بعد: الله رب العالمین خپل رسول محمد ﷺ تول امت ته رالیږلے دے، دے دپاره چه امت کښ د الله په ذات او صفاتو یقین راشی او د ایمان او د توحید په نور باندے رنګ شی، او د هر قسم شرك، کفر، بدعت او د ضلال نه بچ پاتے شی، او دا په هر نبی فرض وی چه هغهٔ به خپل امت ته د خیر خبرے وړاندے کوی او د تولو غلطو او شری خبرو نه به ئے منع کوی لکه دا خبره په صحیح حدیث د مسلم (۱۲۶/۲) او ابن ماجه (رقم: ۳۹۵٦) کښ راغلی ده (اِنَّهٗ لَمْ یَکُنْ نَبِیٌّ قَبْلِیْ اِلَّا کَانَ حَقًّا عَلَیْهِ اَنْ یَّدُلَّ اُمَّتَهٗ عَلٰی مَا یَعْلَمُهٗ خَیْرًا لَهُمْ وَیُنْذِرَهُمْ مَا یَعْلَمُهٗ شَرًّا لَهُمْ...... الحدیث).

(زما نه مخکښ هیڅ نبی داسے نشته چه مګر په هغه
باندے دا لازم وه چه خپل امت ته به هغه خیر ښائی کوم
چه ده ته معلوم دے او یروی به ئے د هغه شر نه چه دهٔ ته
معلوم دے)۔

نو کهٔ یو سړے وائی چه دا مسئله د رسول الله ﷺ نه
نقل شوے نهٔ ده، لیکن د خیر خبره ده، نو عمل پرے
مستحب دے، نو غلط وائی، ددے مذکوره حدیث نه
مخالف ده۔

نو هرهٔ مسئله باندے دلیل د قرآن او د سنت صحیحه
او د اجماع نه پیش کول فرض دی، کهٔ هغهٔ د عقیدے
مسئله وی او کهٔ د احکامو سره تعلق لری۔

هرکله چه دا معلومه شوه نو دلته بعضے ناپوهانو یوه
مسئله خلقو ته پیش کړے او پیش کوی ئے بلکه په
مساجدو کښ ئے لیکی او څوک چه په هغهٔ مسئله رد
کوی، نو هغوی ورته کافر او بے دینه وائی، نو راځئ چه دا
مسئله په قرآن او سنت کښ اُوګورو، ځکه چه د اختلاف
ختمولو دپاره الله تعالیٰ قرآن او احادیث رالیږلی دی۔

الله تعالیٰ فرمائی: ﴿فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِيْ شَيْءٍ فَرُدُّوْهُ اِلَى اللّٰهِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَالرَّسُوْلِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، ذٰلِكَ خَيْرٌ
وَّاَحْسَنُ تَأْوِيْلًا﴾ (النساء/٥٩)

(که ستاسو په څه خبره کښ جګړه راشی نو الله او د
هغهٔ رسول ته ئے واپس کړئ، کهٔ چرے ایمان لرئ په الله او
په ورځ روستنئ، دا کار ډیر غوره او ښائسته انجام والا دے)

علامه ابن کثیرؒ ددے آیت لاندے لیکی: «هرڅوک چه
فیصله د الله کتاب او د رسول الله ﷺ سنت ته نهٔ پیش
کوی نو هغهٔ کافر دے»۔ (تفسیر ابن کثیر ۱/۵۱۸)

او هغهٔ مسئله دا ده چه آیا «یامحمد» او «یارسول الله»
وئیل د رسول الله ﷺ د وفات نه روستو یا د وړاندے (جدا)
ځائے نه غائبانه آواز کول جائز دی او کهٔ نهٔ؟ ددے مسئلے
تحقیق تاسو دلته اُوګورئ او بیا د ځان سره انصاف اُوکړئ،
او دا اُووایئ چه «اَللّٰهُمَّ اَسْتَهْدِيْكَ لِاَرْشَدِ اَمْرِيْ»

(اے الله! زهٔ تا نه د ډیر هدایت والا خبره غواړم)۔

او په اخلاص سره داسے اُووایئ:

﴿اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ﴾.

(اے الله! ما ته نیغه لاره اوښایه!)۔

لا هغهٔ اوګده دعاء اولوله کومه به چه رسول الله ﷺ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهجدو کښې لوستله:
(اَللّٰهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيْلَ وَمِيْكَائِيْلَ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) تر آخر پورې۔ نو الله پاك به حق درنصيب کړي، هر طرف ته چه وي۔

او ددې رسالې باعث په مونږ باندې ډير علماء وو او مولوی اسد الله ننگرهاري ما ته يوه رساله راوړله چه د هغې نوم «احسن المآرب» دې او په هغې کښې ئې غير الله ته چغه وهل جائز کړي دي، او هر غائب ته آواز کول ئې حلال گنړلی دی چه د هغهٔ رسالې نه زمونږ گرد ونواح ډيرو مبتدعينو استدلالات کول ځکه د دوی په نزد د شاميّ عبارت د قرآن او حديث نه زيات اهميت لري، شاميّ څهٔ چه هره توره کرخه د دوی په نزد معتبر دليل دې، تردې چه يو په نوم مُلا ما پسې د ډيرو کتابونو حوالې راوليږلې چه هغهٔ کتابونه هغهٔ ليدلی هم نهٔ دی، ليکن د دغه مذکوره رسالې نه ئې ليکل کړی وو۔

او ددې مثال حديث کښې دې: (اَلْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَلَابِسِ ثَوْبَىْ زُوْرٍ) (بخاری ۲/۷۸۵) مسلم (۲/۲۰۶) ترمذی (۲)

(چاله چه يو صفت نهٔ وی ورکړې شوې او هغهٔ ئې ځان
کښې ښکاره کوی، دا داسې دې لکه د دروغو دوه جامې ئې
چه اغوستی وی)

نو زهٔ اُوس - ان شاء الله - پدې رسالې سره جواب ورکوم تول اهل بدعت ته او هغوی دِې دا اُوگوري او دا رساله يواځې دا مسئله نهٔ ذکر کوی بلکه دا مشتمله ده په ډيرو قواعدو او اصولو او دلائل شرعيو باندې نو - ان شاء الله- چه زياته مفيده به وی، ځکه چه ما په خوب کښې ددې کسانو رغړول او ذليل کول ليدلی دی، پس د استخارې کولو نه۔

دې رسالې کښې به د حق دلائل مخکښې ذکر کيږي تفصيلاً او بيا به د باطل پرستو څه دليلونه او د هغې صحيح جوابونه ذکر کيږي - ان شاء الله۔

وما توفيقي الا بالله عليه توكلت واليه انيب

(ثلاثاء صفر المظفر ۱۴۱۲/۲۰ هجری)

OOOOOOO

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حق پرست دلیلونه او تائیدات

هرۀ مسئله قرآن او سنت کښې شته نو اول د هغې نه دلیل ذکر کول ضروری وی او قرآن او سنت ناقص نۀ دی لکه څرنګ چه باطل پرست دا غلط ګمان لری :

اول عظیم دلیل د قرآن کریم نه :

(قال الله تعالیٰ فی قوله الصادق :

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ط قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنكُمْ لِوَاذًا ج فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

(سورة النور آیت ۶۳ پاره ۱۸)

(الله رب العزت فرمائی: مۀ ګرځوئ آواز رسول الله ته په خپل مینځ کښې داسې لکه تاسو چه یو بل ته آواز کوئ، الله هغۀ کسان پیژنی چه ستاسو نه پټیږی، پس اُوډې یریږی هغۀ کسان چه د رسول الله ﷺ د امر او حکم خلاف کوی چه یا خو به پرې فتنه راشی او یا به ورسیږی

دوی ته دردناك عذاب)

دا دآیت حاصل دا دې۔ ددې آیتِ کریمه په تفسیر کښې د حق پرست علماؤ تفسیرونه اُوګوره !

علامه ابن کثیرؒ (۳/۳۰۶) کښې فرمائی :

(قَالَ الضَّحَّاكُ : كَانُوا يَقُولُونَ يَا مُحَمَّدُ يَا اَبَاالْقَاسِم فَنَهَاهُمُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْ ذٰلِكَ اِعْظَامًا لِلنَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَقُوْلُوْا يَا نَبِيَّ اللّٰهِ، يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَهٰكَذَا قَالَ مُجَاهِدٌ وَسَعِيْدُ بْنُ جُبَيْر وَقَالَ قَتَادَةُ : اَمَرَ اللّٰهُ اَنْ يُهَابَ نَبِيُّهُ ﷺ وَاَنْ يُبَجَّلَ وَاَنْ يُعَظَّم وَاَنْ يُسَوَّدَ)

(ضحاكؒ وئیلی چه صحابه کرامو به رسول الله ﷺ ته یامحمد او یا ابا القاسم وئیلو نو الله تعالیٰ ددې نه منع کړل دپاره د تعظیم د نبی ﷺ او ورته ئې اُوفرمایل : چه داسې وایئ یا نبی الله او یا رسول الله۔ دغه شان خبره مجاهد او سعید بن جبیر کړیده او قتاده وئیلی دی چه الله تعالیٰ حکم فرمائیلې دې چه د هغه د نبی د حکم نه هیبت اُوکړې شی او د هغه تعظیم او اجلال او اکرام اُو کړې شی)۔

حاصل دا دې چه دې آیت کښې الله پاك د (یا محمد) د وئیلو نه منع کړې ده، ځکه دا د نبی ﷺ بې ادبی ده، او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبی علیه السلام مشروع تعظیم کول پکار دی، دا یو تفسیر دے پدے آیت کښې نو چه قرآن د (یامحمد) نه منع اُوکړه نو بیا کوم کس دے چه هغهٔ پدے کښې اجازت ورکړی او کهٔ نهٔ دا آیتونه ستاسو په نزد هیڅ حقیقت نهٔ لری یا منسوخ شوی دی، لکه په هر ځائے کښې دا خلق وائی چه دا منسوخ شوی دی او دا منسوخ دی، دارنګه د قرآن په مقابله کښې د بل کتاب هیڅ حیثیت نهٔ شته، چه انسان هغهٔ پیش کړی او دا به مفصله روستو راشی.

دارنګه اُوګوره تفسیر قرطبی ۱۲/ ۳۲۲)

(یُرِیْدُ، یُصِیْحُ مِنْ بَعِیْدٍ یَا اَبَا الْقَاسِمِ بَلْ عَظِّمُوْهُ کَمَا قَالَ فِی الْحُجُرَاتِ) ۔(یعنی مراد د الله تعالیٰ دا دے چه د وړاندے نه چغے وهل مهٔ کوئ بلکه د رسول الله ﷺ تعظیم اُوکړئ).

دارنګه تفسیر علاء الدین الخازن (۳/ ۳۶۵) کښې دی:

(وَقِیْلَ مَعْنَاهُ لَاتَدْعُوْهُ بِاسْمِهٖ کَمَا یَدْعُوْ بَعْضُکُمْ بَعْضاً یَا مُحَمَّدُ، یَا عَبْدَ اللّٰهِ وَلٰکِنْ فَخِّمُوْهُ وَعَظِّمُوْهُ وَشَرِّفُوْهُ الخ)۔

(معنیٰ دا ده چه په نوم باندے رسول الله ﷺ ته آواز مه کوئ لکه یو بل ته چه آواز کوی داسے مهٔ وایئ: یا محمد یا عبد الله بلکه عزت او عظمت د رسول الله ﷺ اُوساتئ)

علامه محمد بن احمد جزی الکلبی په کتاب التسهیل (۱/ ۱۹۳) د سورة المائدے د آیت ﴿ اِذْ قَالَ الْحَوَارِیُّوْنَ یَا عِیْسَی بْنُ مَرْیَمَ ﴾ لاندے لیکلی دی:

«نِدَاؤُهُمْ لَهٗ بِاسْمِهٖ دَلِیْلٌ عَلٰی اَنَّهُمْ لَمْ یَکُوْنُوْا یُعَظِّمُوْنَهٗ کَتَعْظِیْمِ الْمُسْلِمِیْنَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ فَاِنَّهُمْ کَانُوْا لَا یُنَادُوْنَهٗ بِاسْمِهٖ» ۔

مطلب دا دے چه حواریون د عیسی علیه السلام نوم مبارك واخستو په آواز کولو کښې دا دلیل دے پدے چه دوی به د خپل نبی دومره اکرام او ادب نهٔ کولو لکه چه مسلمانانو او صحابه کرامو د محمد ﷺ ادب کولو ځکه د ټولو مسلمانانو صحابه کرامو طریقه دا وه چه رسول الله ﷺ ته به دوی په نوم آواز هیچرے نهٔ کولو، دا دلیل دے پدے چه د ټولو صحابه کرامو اجماع ده پدے چه په «یا محمد» سره آواز کول د محمد ﷺ بے ادبی ده او بے ادب شخص له به الله پاك سخته سزا ورکوی، او کهٔ عقیده ورسره هم غلطه لری نو بیا خو هلاکت درهلاکت دے. دا عبارت تفصیل سره مطالعه کړه.

دارنګه اُوګوره تسهیل (۳/ ۷۳):

(c) ketabton.com: The Digital Library

«وَالْقَوْلُ الثَّانِیُ اَنَّ الْمَعْنَی لَاتَدْعُوا الرَّسُوْلَ عَلَیْهِ السَّلَامُ بِاسْمِهٖ»

(یعنی رسول الله ﷺ ته په نوم آواز مهٔ کوئ)

دارنګه العلامه المفسر الشوکانیؒ فرمائی :

«وَاَخْرَجَ عَبْدُ الْغَنِیِّ بْنِ سعید فی تفسیرہٖ وابونعیم فی الدلائل عَنْهُ اَیْضاً اَیْ عَنْ سَعِیْدِ بْنِ جُبَیْرٍ فِی الْآیَةِ : لَاتَصِیْحُوْا بِهٖ مِنْ بَعِیْدٍ یَآ بَا الْقَاسِمِ وَلٰکِنْ کَمَا قَالَ اللّٰهُ فِی الْحُجُرَاتِ»۔

(د سعید بن جبیرؒ او د نورو مفسرینو نه نقل دی چه رسول الله ﷺ ته په نوم د (یا محمد) سره آواز مهٔ کوئ، او دارنګه د وړاندے نه ورته چغے مهٔ وهئ)۔

دارنګه دا معنیٰ پدے لاندینو تفاسیرو کښ اُوګورئ :

ایسر التفاسیر (۳/۲۵۹) المدارك (۳/۳۶۵) علی هامش الخازن، روح المعانی د علامه آلوسیؒ (۱۸/۲۲۵) قال :

وَاَخْرَجَ ابْنُ اَبِیْ حَاتَمٍ وَابْنُ مَرْدَوَیْهِ وَاَبُوْنُعَیْمٍ فِی الدَّلَائِلِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : کَانُوْا یَقُوْلُوْنَ یا مُحَمَّدُ ، یَا اَبَا الْقَاسِمِ فَنَهَاهُمُ اللّٰهُ عَنْ ذٰلِكَ بِقَوْلِهٖ سُبْحَانَهٗ :لَاتَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ الآیَة اِعْظَاماً لِلنَّبِیِّ عَلَیْهِ السَّلَامُ فَقَالُوْا یَا نَبِیَّ اللّٰهِ وَیَارَسُوْلَ اللّٰهِ، وَرُوِیَ نَحْوُ هٰذَا عَنْ قَتَّادَةَ وَالْحَسَنِ وَسَعِیْدِ بْنِ جُبَیْرٍ وَمُجَاهِدٍ

وَفِیْ اَحْکَامِ الْقُرْآنِ لِلسُّیُوْطِیْ : اِنَّ فِیْ هٰذَا النَّهْیِ تَحْرِیْمَ نِدَا… ﷺ بِاسْمِهٖ وَالظَّاهِرُ اسْتِمْرَارُ ذٰلِكَ بَعْدَ وَفَاتِهٖ اِلَی الْآنَ… انتهیٰ)۔

د عبارت مقصد دا دے چه ابن عباس ؓ فرمائی… رسول الله ﷺ ته په نوم آواز کول حرام دی او ظاهره خ… دا ده چه دا اُوس هم حرام دی، منسوخ شوی نهٔ دی، … اُوس دِے د «یامحمد» ویونکے او لیکونکے سوچ اُوکړی… دا په کوم دلیل مونږ جائز کړی دی، آیا په تاوئیل… ماوئیلی باندے او کهٔ نهٔ څهٔ حق دلیل هم شته ؟ او کهٔ… دوی د عبد الله بن عباس رئیس المفسرین او حسن او قت… او سعید بن جبیر رحمهم الله نه ښهٔ پو هیږی چه دا لو… علماء دی۔

دارنګه اُوګوره لاندینی تفاسیر اُوګوره :

المظهری (۶/۵۷۲)، تفسیر اضواء البیان للشنقیطی (۶/۱… صفوة التفاسیر (۳/۳۵۱) تفسیر الطبری (۱۸/۱۳۵) الب… المحیط (۶/۴۷۶)، الکبیر (۲۵/۴۰) تفسیر جلالین (۳۰۲) معار… القرآن (۶/۴۵۵)

«لَا تَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بِاَنْ تَقُوْلُوْا یَا مُحَمَّدُ الخ»۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاَيضاً قَالَ الصَّاوِيُّ عَلى هَامِشِ جَلاَلَين ص (١٠) :

لَاتَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُمْ اَیْ نِدَاءَهٗ بِمَعْنٰی لَاتُنَادُوْهُ بِاسْمِهٖ فَتَقُوْلُوْا يَا مُحَمَّدُ وَلَا بِكُنْيَتِهٖ فَتَقُوْلُوْا يَا اَبَا الْقَاسِمِ وَاسْتُفِيْدَ مِنَ الآيَةِ اَنَّهٗ لَايَجُوْزُ نِدَاءُ النَّبِيِّ ﷺ بِغَيْرِ مَا يُفِيْدُ التَّعْظِيْمَ لَا فِیْ حَيَاتِهٖ وَلَا بَعْدَ وَفَاتِهٖ).

(تفسير الطبری (١٣٤/١٨) عن مجاهد لا تقولوا يا محمد، تفسير جامع البيان (٨١/٢) البيضاوی (١٣٦/٢) الكشاف (٧٩/٣) تفسير البحر المحيط (٣٧٥/٦) زاد المسير (٣٧٨/٥) تفسير الثعالبی (١٢٩/٣) تفسير النهر الماد (٥٥٨/٢)

دے ټولو مفسرينو د «يامحمد» په وئيلو رد کړيدے۔نو څوك دے چه هغهٔ ددے علماؤ نه ښهٔ پوهيږی او څوك دے د صحابه کرامؓ نه ښهٔ عمل کونکے په قرآن او حديثو او کوم روايتو نه چه خلق ذکر کوی نو هغهٔ اکثر ضعيف روايات دی يا مؤول دی لکه روستو به راشی ان شاء الله – ځکه صحابه کرامؓ د رسول الله ﷺ د حقوقو او آدابو ښهٔ پيژندونکی وو۔

دويم دليل : د قرآن کريم نه پدے مسئله باندے۔

الله تعالیٰ فرمائی :

﴿ اِنَّ الَّذِيْنَ يُنَادُوْنَكَ مِنْ وَّرَاءِ الْحُجُرَاتِ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ﴾۔

(سورة الحجرات آيت : ٥، پاره ٢٦)

ترجمه : هغهٔ کسان چه آوازونه کوی تا ته اے زما نبی ! اخوا د حجرو نه اود ديوالونو نه، اکثر د دوی بے عقله دی)۔

پس د آيتِ کريمه نه واضحه شوه چه څوك رسول الله ﷺ ته چغے وهی، پس د هغے نه چه هغهٔ د دنيا نه لاړو او وفات شو نو دا بے عقله دی، غويا يا خر دے، نو څوك چه د «يامحمد، او يارسول الله» چغے وهی، غويان او خرهٔ دی، بلکه د هغوی نه پسے اخوا ته دی، اکثر دا قسم خلق مشرکان هم وی۔

ددے آيت په شانِ نزول کښ د مفسرينو اقوال اُوګوره چه يقين ته دا خبره کوزه شی۔ (ان اراد الله بك خيراً)

او د قرآن پدے بهترينو الفاظو چه ډير عظمت والا دی لږ سوچ هم اوکړه اے مسلمانه چه قرآن کښ يوه مسئله شته نو د بل چا دليل ته څهٔ حاجت دے!

ليکن مونږ وايو چه دا خبره زمونږ يواځے نهٔ ده د ټولو صحيح مسلمانانو او علماء کرامو او مشائخ عظامو ده۔

اُوګوره۔

١ – اول مشهور تفسير د علامه ابن کثير (٤/ ٢٠٨):

(قَالَ: وَقَدْ ذُكِرَ أَنَّهَا نَزَلَتْ فِي الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ التَّمِيْمِيِّ فِيمَا أَوْرَدَهُ غَيْرُ وَاحِدٍ، قَالَ الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِيْ مُسْنَدِهِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ فَذَكَرَ السَّنَدَ عَنِ الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ أَنَّهُ نَادىٰ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، يَا مُحَمَّدُ، وَفِيْ رِوَايَةٍ: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ فَلَمْ يُجِبْهُ، فَقَالَ يَارَسُوْلَ اللّٰهِ، إِنَّ حَمْدِيْ لَزَيْنٌ وَإِنَّ ذَمِّيْ لَشَيْنٌ، فَقَالَ ذٰلِكَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ).

(دا آيت نازل شوے دے په باره د اقرع بن حابس رضي الله عنه کښې چه دۀ رسول الله ﷺ ته آواز کړے وو په «يامحمد» او په بل روايت کښې راځي چه په «يارسول الله» سره او هغۀ په کوټه کښې وو، نو رسول الله ﷺ جواب ورنکړو، بيا دۀ اُووئيل: زۀ چه د چا صفت اُوکړم، هغۀ ډولی کيږی او د چا بدی چه بيان کړم هغۀ عيب والا ګرځی، نو رسول الله ﷺ اُوفرمايل چه دا صفت خو د الله دے۔

دے حديث نه صاف دوه خبرے معلومے شوے يوه دا چه «يامحمد» لوستل بے ادبی ده او «يارسول الله» وئيل په حالت د حضور کښې جائز دی، لکه دا ب، روستو ذکر شی،

نو دا آيت په رد د «يامحمد» کښې مطلق او په رد د غائبانه «يارسول الله» وئيلو کښې پوره دليل دے، سره ددے حديث نه لږ سوچ اوکړه اے مسلمانه!۔

دويم شان نزول:

(جَاءَ أُنَاسٌ فَجَعَلُوْا يُنَادُوْنَهُ وَهُوَ فِيْ حُجْرَتِهِ يَامُحَمَّدُ، يَا مُحَمَّدُ" فَأَنْزَلَ اللّٰهُ هٰذِهِ الْآيَةَ).

(ابن کثيرؒ ٤/ ٢٠٨)

(څۀ کسان راغلل او «يامحمد» چغے ئے وهلے او رسول الله ﷺ په کوټه کښې وو نو الله پاک دا آيت نازل کړو چه نبی عليه السلام ته غائبانه چغے وهل د بے عقله خلقو کار دے، دارنګه اُوګوره:

الخازن (٤/ ١٦٩) المدارك (٤/ ١٦٨) التسهيل (٤/ ٥٨) فتح القدير (٥/ ٦٠/ ٦١) القرطبى (١٦/ ٣٠٩) روح المعانى (٢٦/ ١٣٩/ ١٤٣) تفسير القاسمى (١٢/ ٢٤٣) و(١٥/ ١٠٨) تفسير النهر الماد على هامشه (٦/ ٤٧٥) تفسير الجلالين (٤٢٧) الصاوى (٧) حاشية المراغى (٢٦/ ١٢٢) تفسير البحر المحيط (٨/ ١٠٦) تفسير زاد المسير (٧/ ١٧٨) تفسير الثعالبى (٤/ ١٨٦) تفسير البرهان فى مشكلات القرآن ص (٤٤٣) تفسير اضواء البيان للشنقيطى (٧/ ٦١٥) تفسير النهر الماد (٣/ ٩٧٩)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تفاسیر په ښۀ سوچ سره اُوګوره نو علم کښې به دِې ضافه پیدا شی، او الله پاك به دِې په صحیح لاره روان کړی ه د هدایت په نیت دِې اُوکتل.

ooooooo

هغه احادیث
چه منع کونکی دی ددې بدې کلمې نه

۱ - **اول حدیث :** (عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ : كُنْتُ قَائِمًا عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَجَاءَ حِبْرٌ مِنْ اَحْبَارِ الْيَهُوْدِ فَقَالَ اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ فَدَفَعْتُهٗ دَفْعَةً كَادَ يُصْرَعُ مِنْهَا، فَقَالَ : لِمَ تَدْفَعُنِيْ ؟ فَقُلْتُ : اَلَّا تَقُوْلُ يَارَسُوْلَ اللّٰهِ ! فَقَالَ الْيَهُوْدِيُّ : اِنَّمَا نَدْعُوْهُ بِاسْمِهِ الَّذِیْ سَمَّاهُ بِهٖ اَهْلُهٗ- الحديث)

(صحيح مسلم ١٤٦/١) كتاب الحيض باب بيان صفة منى الرجل والمرأة وان الولد مخلوق من مائيهما)

(ثوبان ﷺ فرمائی : زۀ د رسول الله ﷺ سره ولاړ اُوم پدې کښې د یهودیانو د ملایانو نه یو مُلا راغې وې وئیل: (السلام علیك یا محمد) نو ثوبان ﷺ فرمائی: ما دیکه کړو په داسې دیکې سره چه نزدې وه چه غورځیدلې وې د هغې نه نو دې یهودی اُووئیل چه ولې ما دیکه کوې؟ نو ما ورته اُووئیل چه یارسول الله ولې نۀ وائې چه یا محمد وائې، نو یهودی اُووئیل چه مونږ یهود ورته هغۀ نوم اخلو کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه ورلـه مور او پلار ایخودلے دے - حدیث اوږد دے ماترے بعضِ ټکړه راواخسته د خپل مقصد دپاره۔

ددے حدیث **فوائد** او مسئلے په سوچ سره اُوګوره :

۱- **اوله** : دا مسئله معلومه شوه چه په یا محمد دومره خفګان پکار دے لکه د صحابه کرامؓ په شان چه هغوی به پدے کلمـه دومره غـصه کیدل چه سړے به ئے پدے کلمه قبیحه دومره ډرباوه چه په زمکه به ئے راویشتو۔

۲- **دویمه** ترے دا معلومه شوه چه دا خبره په صحابه کرامؓ کښ مشهوره ده چه «یامحمد» وئیل جائز نهٔ دی ځکه ثوبان ؓ یهودی ته دا تعلیم ورکړو۔

۳- **دریمه** ترے دا معلومه شوه چه ثوبان ؓ د رسول الله ﷺ پـه مخ کښ ددے کلمے قبیحے نه منع اُوکړه او رسول الله ﷺ ثوبان ؓ تـه هیڅ قسم زورنه ورنکړه سره ددے چه ثوبان ؓ سختے اُوکړه ددے کافر سره، نو دا عظیم دلیل شو پدے خبره چه دا د دین لویه مسئله ده چه څوك الفاظ استعمالوی نو د هغهٔ سره دا عمل پکار دے۔

٤- **خلورمـه** ترے دا ښکاره معلومه شوه چه د «محمد» لفظ استعمالول د یهودو کار دے، دلیل پرے دا

لفظ دے (اِنَّمَا نَدْعُوْهُ بِاسْمِهِ الَّذِیْ سَمَّاهُ بِهٖ اَهْلُهٗ) چه زمونږ یهودو دا طریقه ده چه دے نبی ته به مونږ په خپل نوم آواز کوو نو اُوس سوچ اُوکړه چه د یهودو د اعمالو او اخلاقونه مونږ او تاسو رسول الله ﷺ نهٔ یو منع کړی ؟ولے نهٔ، (لَتَتَّبِعُنَّ سُنَنَ مَنْ کَانَ قَبْلَکُمْ حَذْوَ النَّعْلِ بِالنَّعْلِ) (اخرجه البخاری والترمذی، مشکوة ۱/۳۰)

تاسو به د یهودو او نصاریٰ د طریقو تابعداری شروع کړی او د هغوی سره به برابر شی لکه یوه چپړه چه د بلے چپړے سره برابریږی، دا فرمان د رسول الله ﷺ صادق او رشتینی دے، چه دے امت په هرڅه کښ د یهودو اتباع اُوکړه تردے چه بے ادبی کښ هم اُوکړه، او د خپل نبی نوم ئے واخستو چه د هغے نه منع راغلے ده۔ والله المستعان۔

دا حدیث په بل سند سره په مسند ابوعوانه (۱/۲۹۳) کښ هم اُوګوره په مذکوره الفاظو باندے۔ د ثوبان ؓ نه نقل شوے دے۔

OOOOOOO

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دویم حدیث:

ـه هغـه مـخکښ په دویم دلیل د قرآن کښ ذکر شوے
شارةً اوس تفصیل د هغے واوره ! ـ

ال الْإِمَامُ أَحْمَدُ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ، حَدَّثَنَا
ـى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ عَنِ الْأَقْرَعِ بْنِ
ـسٍ أَنَّهُ نَادَى رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ يَا مُحَمَّدُ وَفِيْ
يَارَسُولَ اللّٰهِ فَلَمْ يُجِبْهُ فَقَالَ يَارَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ حَمْدِيْ لَزَيْنٌ
مِّيْ لَشَيْنٌ فَقَالَ ذٰلِكَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ).

ـسند احمد ج٦/٣٩٤/ و٣/٤٨٨) ورواه الترمذی
ـراً (٢/١٦٢) كذا فی تفسیر ابن كثیر (٢/٢٠٨)

ـرع بن حابس ﷺ رسول الله ﷺ تـه آواز اوکړو په
ـحمد، یا محمد» سره، او په روایت د ترمذی کښ دی :
ـول الله»»، او رسول الله ﷺ په حجره کښ وو او هرکله
ـهر راغے نو دے سرې ورته اُووئیل چه زهٔ د چا صفت
، ښائسته کیږی او چه د چا بدی بیان کړم هغهٔ بد
کیږی، رسول الله ﷺ اُوفرمایل : دا صفت والا ذات
عزوجل دے)، او دا صحیح حدیث دے۔

صحیح الترمذی للالبانیؒ (٣/١٠٧)

نو الله پاك دا آیت نازل كړو چه كوم كسان رسول الله ﷺ ته په «یامحمد» سره یا په «یارسول الله» سره غائبانه چغے وهی، هغهٔ بے عقله او جاهلان دی، ددے حدیث نه دا مسئله معلومه شوه چه «یامحمد» خو بے ادبی ده كهٔ رسول الله ﷺ حاضر وی او كهٔ په پرده كښ وی۔

«یارسول الله» وئیل هم ناروا دی كهٔ رسول الله ﷺ غائب وی او اخوا د دیوال وغیره نه وی یعنی چه انسان هغهٔ ته چغے وهی او كهٔ مخامخ ورته یا نبی الله، یا رسول الله" په ادب او آرام سره اُووائی نو جائز ده بلكه مامور بهٖ ده۔

۳- **دریم دلیل** : حدیث د تشهد دے چه هغهٔ د ابن مسعود ﷺ نه نقل شوے دے، پدے طریقه :

(عَلَّمَنِیْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ التَّشَهُّدَ كَفِّیْ بَیْنَ كَفَّیْهِ كَمَا یُعَلِّمُنِی السُّوْرَةَ مِنَ الْقُرْاٰنِ اَلتَّحِیَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّیِّبَاتُ، اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ اَیُّهَا النَّبِیُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ الخ

(اخرجه الامام احمد فی مسنده ١/٤١٤ بهذا اللفظ والبخاری ٤/١٧٦) ومسلم (٢/١٤) وابن ابی شیبة فی المصنف (١/١١٤)۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبد الله بن مسعود رضي الله عنه فرمائی: چه رسول الله ﷺ ما ته تشهد یعنی التحیات لله داسے را اُوخودله لکه یو سورة د قرآن کریم چه به ئے خرنګ راخودلو یعنی ډیر اهتمام سره ئے راته دا تعلیم راکړو چه داسے اُووایه «التحیات لله والصلوة والطیبات السلام علیك ایها النبی ورحمة الله وبرکاته» تر آخره۔

دا حدیث په مسند ابی عوانه کښ (۲/۲۲۸، ۲۲۹ او بخاری ۱/٤۷) او دغه شان په السنن الکبریٰ للبیهقی (۲/۱۳۸) کښ هم دے۔

لیکن دا الفاظ ورسره په صحیح سندونو سره زیات کړے شوی دی، (وَهُوَ بَيْنَ اَظْهُرِنَا فَلَمَّا قُبِضَ قُلْنَا اَلسَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ) (یعنی مونږ به داسے الفاظ وئیل په تشهد کښ السلام علیك ایها النبی کله چه رسول الله ﷺ ژوندے وو او کله چه وفات شو نو مونږ صحابه کرامؓ به په تشهد کښ داسے وئیل: (السلام علی النبی) یعنی خطاب به مو رسول الله ﷺ ته نهٔ کولو، او دا خبره ښکاره ده چه صحابه کرامؓ د ځان نه دین نهٔ دے جوړ کړے بلکه دا خبره به هغوی ضرور د رسول الله ﷺ نه اَوریدلی وی۔

او په دے خبره دویم قوی دلیل هغه المصنف لعبد الرزاق (۲/۲۰٤) راوړیدے، دارنګه کنز العمال ذکر کړیدے (٤/٤٦٦٨) : قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ اَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ اَخْبَرَنِىْ عَطَاءٌ اَنَّ الصَّحَابَةَ كَانُوْا يَقُوْلُوْنَ وَالنَّبِىُّ ﷺ حَىٌّ اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِىُّ فَلَمَّا مَاتَ قَالُوْا اَلسَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ).

وهذا اسناد صحیح صححه الحافظ ابن حجر فی فتح الباری (۲/۳۱٤) وغیره.

(عطاء رحمه الله فرمائی: صحابه کرامؓ به «السلام علیك ایها النبی» د رسول الله ﷺ په ژوند کښ وئیلو او کله چه هغهٔ وفات شو نو هغوی به داسے الفاظ فرمایل: «السلام علی النبی» .

او دا د ټولو صحابه کرامؓ عمل او ګویا کښ د ټولو صحابو دا احساس وو چه ددے لفظ نه څوك غلطه فائده وانخلی، لکه ددے زمانے جاهلان د هرے کرخے نه استدلالات کوی صحیح او غلط دلیل نهٔ ګوری خو کتاب ترے ډك کوی۔

دارنګه امام مالك په الموطأ (۱/۷۳) کښ د ابن عمر رضي الله عنه نه نقل کړی دی چه هغه به داسے الفاظ لوستل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اَنَّـهُ كَـانَ يَتَشَهَّـدُ فَيَقُـوْلُ اَلسَّلَامُ عَـلَى النَّبِيِّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ) باسناد صحيح علی شرط الشيخين)

دارنګه المصنف لعبد الرزاق کښ د ابن الزبير او د ابن عباس روايت هم اوګوره (۲/۲۰۳) چه هغوی به هم داسے الفاظ لوستل : السلام علی النبی ورحمة الله وبرکاته الخ ۔

دا روايت د طحاوی په کتاب معانی الآثار کښ هم اُوګوره (۱/۱۸۰) ليکن مختصر دے۔

دارنګه اُوګوره روايت د عائشه رضی الله عنها په المصنف لابن ابی شيبة (۱/۱۱۵) او په مسند السراج (۲/۱/۹) او الملخص فی الفوائد (۱۱/۵۵) بسندين صحيحين عَنْ عَائِشَةَ اَنَّهَا كَانَتْ تُعَلِّمُهُمُ التَّشَهُّدَ فِی الصَّلَاةِ اَلسَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ)

عائشے رضی الله عنها به دا قسم تشهد شاګردانو او تابعينو ته خودلو «السلام علی النبی»۔

(وَلَاشَكَّ اَنَّ عُدُوْلَ الصَّحَابَةِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ مِنْ لَفْظِ الْخِطَابِ عَلَيْكَ اِلٰى لَفْظِ الْغَيْبَةِ (عَلَى النَّبِيِّ) اِنَّمَا بِتَوْقِيْفٍ مِنَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِاَنَّهٗ اَمْرٌ تَعَبُّدِيٌّ لَا مَجَالَ لِلرَّأْيِ وَالْاِجْتِهَادِ فِيْهِ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ كَذَا ذَكَرَ هٰذِهِ الْفَوَائِدَ مَعْ شَيْءٍ يَسِيْرٍ مِنَّا الْعَلَّامة

الـمُحقق الالبانی فی کتابه القيم ارواء الغليل ۲/۲۷) رقم الحديث (۳۲۱) و کذا فی صفة الصلوة له ص (۱۷۱).

حاصل دا دے چه په تشهد کښ دوه قسمه الفاظ نقل دی په صحيح رواياتو کښ اول : (السلام عليك ايها النبی) او دويم (السلام علی النبی) ليکن دا الفاظ پس د وفات د رسول الله ﷺ نه صحابه کرامو ذکر کول، ددے دويم روايت فائده خو معلومه ده چه صحابه کرامو ؓ د شرك د بندولو دپاره حتی الوسع کوشش کولو او د عوام الناس د اَوهامو د ختمولو دپاره ئے الفاظ موهمه ختمول۔

بله دا چه هغوی غائب ته آواز نهٔ کولو په «يارسول الله» او نهٔ په «يامحمد» سره او هرچه اول روايت دے نو هغهٔ هم صحيح دے ليکن دا استدلال ترے کول چه غائب ته آواز کول جائز دے، غلط استدلال دے۔

اُوګوره (فضل الله الصمد فی توضيح الادب المفرد ۲/۴۵۲/۴۵۵).

هغه داسے جواب کريدے چه دا امر تعبدی دے لکه څنګه چه مونږ په قرآن کښ يا فرعون او يا هامان وايو نو زمونږ خطاب مقصود نهٔ دے بلکه د الله تعالیٰ حکم دے نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه ئې مونږ استعمالوو. دویم دا چه دا خطاب حکائی دے حکایت دے د نبی لله د وینا نه چه هغه داسے وئیلی دی نو مونږه ئې هم دغسے وایو او خطاب پکښې مقصود نۀ دے. دریم دا چه دا د نبی ﷺ پورے خاص دے. پدے کښې قیاس نۀ جاری کیږی. لکه دا خبره حافظ ابن حجر په فتح الباری (۱۱/۴۸) کښې ثابته کړیده.

کما حقق ذلك فضل الله فی شرح الادب المفرد (۲/۴۵۲) و کذلك فی البراهین القاطعة (۲۲۰) لخلیل احمد السهارنفوری)

دارنګه ملا علی القاریؒ فرمائی:

وَبِهٖ يَظْهَرُ وَجْهُ الْخِطَابِ وَاَنَّهٗ عَلٰى حِكَايَةِ مِعْرَاجِهٖ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِيْ آخِرِ الصَّلَاةِ الَّتِيْ هِيَ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِيْنَ.

(المرقاة شرح مشکوة ۲/۳۳۱)

(یعنی په (ایها النبی) کښې د خطاب وجه دا ښکاره شوه چه دا حکایت دے د واقعے د معراج نه چه الله تعالیٰ په نبی ﷺ باندے (السلام علیك ایها النبی ورحمة الله وبركاته) سلام واچولو نو نبی ﷺ ورسره السلام علینا وعلی عباد الله الصالحین زیات کړو نو دا د معراج د واقعے نه رانقل شو

او په مانځه کښې وینا ئې په مسلمانانو باندے لازم شوه ځکه چه مونځ هم د مؤمنانو معراج دے).

نو ملا علی قاری رحمه الله هم ددے شبهے جواب فرمائیلے دے چه دا خطاب مونږ او تاسو نۀ کوو بلکه دا د الله تعالیٰ خطاب دے چه خپل نبی ته ئې کړیدے او مونږ ئې د عبادت په طور رانقل کوو.

OOOOOOO

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح عقلی دلائل
او د محققینو علماؤ اقوال

(۱) – اول قانون او دلیل واوره ! محدثینو فرمایلی دی چه «یا محمد» آواز کول چرته صحیح حدیث کښې نقل نه شته او کومو روایاتو کښې چه «یامحمد» راغلے دے هغهٔ به یا قول د یهودی وی لکه دا مخکښې بیان شوی دی او یا به قول د منافق وی لکه ذو الخویصرة التمیمی چه «یامحمد» وئیلے وو۔

کما فی المشکوة (۱/۳۰۸) ومسلم (۳٤۰) والنسائی۔

او یا به الله پاك خپل نبی ته په حدیث کښې «یامحمد» وئیلی وی، کما فی حدیث الترمذی والمشکوة (۱/۷۰) عن ابن عباس ومعاذ وایضاً مشکوة (۲/٤۸۹)

او یا به کوم ملائك وئیلی وی کما فی حدیث جبریل فی بعض روایات النسائی (۲) او یا به جاهلانو بانډیچیانو دا لفظ وئیلی وی کما فی حدیث انس عند الشیخین.

(مشکوة ۲/۵۱۸).

صحابه کرامو نه څوك صحیح نقل نشی پیش کولے، او ملا علی قاریؒ وائی کوم چه د صحابه کرامو نه نقل دی نو هغهٔ قبل التحریم وو۔

اُوګوره مرقات (۱/۵۱) حدیث جبرئیل۔

نو کوم کس چه دا الفاظ وائی نو هغه یا یهودی یا منافق یا جاهل دے یا به ځان ته ملائك وائی یا به ځان ته الله وائی (العیاذ بالله)۔ د ملا علی قاریؒ عبارت دا دے او د هغه فائده واوره او دا مخکښې قاعده هم هغه صراحةً ذکر کړیده۔

دارنګه البراهین القاطعة (۲۰/) او انجاح الحاجة هم راوړے ده (۱/۷) : (قَوْلُهٗ وَقَالَ یَا مُحَمَّدُ : قِیْلَ نَادَاهُ بِاسْمِهٖ اِذِ الْحُرْمَةُ تَخْتَصُّ بِالْاُمَّةِ فِیْ زَمَانِهٖ اَوْ مُطْلَقاً وَهُوَ مُلْكٌ مُعَلِّمٌ وَیُؤَیِّدُهٗ قَوْلُهٗ تَعَالٰی لَا تَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَیْنَکُمْ کَدُعَاءِ بَعْضِکُمْ بَعْضًا لِلْآدَمِیِّیْنَ فَلَا یَشْمُلُ الْمَلَائِکَةَ اِلَّا بِدَلِیْلٍ وَاَمَّا مَا وَرَدَ فِیْ بَعْضِ الصِّحَاحِ مِنْ نِدَاءِ بَعْضِ الصَّحَابَةِ بِاسْمِهٖ فَذٰلِكَ قَبْلَ التَّحْرِیْمِ الخ)

(یعنی دا قول د جبریل چه یا محمد۔ وئیلے شویدی چه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بی ﷺ تـه ئے پـه نوم آواز اُوکړو ځکه چه حرام والے ددے واز د هغـه پـه زمانه کښې یا مطلقاً د امت پورے خاص دے و هر چه جبریل دے نو هغه خو ملائك دے او ددے تائید دا ے چه الله تعالیٰ بندګان منع کړیدی چه دے نبی ته داسے واز مه کوئ څنګه چه تاسو یو بل ته آوازونه کوئ نو دا حکم ملائکو ته شامل نهٔ دے مګر په دلیل سره (او دلیل خو نهٔ دے موجود) او د بعض صحابه کرامو نه چه په نوم سره آواز راغلے دے نو هغه د حراموالی نه مخکښې زمانه کښې وو) انتهیٰ الترجمة۔

دے عبارت نه دا فائده معلومه شوه چه «یامحمد» وئیل دا په ابتداء د اسلام کښې جائز وو اُوس حرام شوی دی دا د ملاعلی قاری حنفی قول دے چه دا جاهلان په ملا علی قاری ډیرے حوالے ورکوی او حالانکه دا حقه مسئله د هغه نهٔ منی۔

دویم دلیل دا دے :

چه کوم شخص چا ته آواز کوی او داسے ورته اُووائی چه اے فلانکی، اے فلانکی ! او روسته خبره نهٔ ذکر کوی نو هغهٔ به څومره خفه شی چه ته زما بے ادبی کوے او څه راته

نهٔ پیش کوے نو ځوك چه «یامحمد» «یامحمد» وائی نو هغهٔ د رسول الله ﷺ ډیر سخت بی ادبی کونکی دی، او کهٔ یو سړے وائی چه زهٔ د محمد ﷺ نه مدد غواړم پس د وفات د هغهٔ نه نو دا په اتفاق د مسلمانانو سره مشرك دے، په دے خبره آیتونه او احادیث واوره :

١ – الله تعالیٰ فرمائی: ﴿ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَاِنْ فَعَلْتَ فَاِنَّكَ اِذاً مِّنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴾ (یونس١٠٦)

(مهٔ رابله سویٰ د الله نه هغهٔ ځوك چه نهٔ فائده درکوی او نهٔ څهٔ ضرر، او کهٔ مخلوق ته دِے آواز اوکړو نو تهٔ به دغه وخت کښې د ظالمانو نه شے)

نو هر قسم مخلوق ته آواز کول ظلم دے کله چه ظاهری اسباب ورسره نهٔ وی۔

٢ – الله فرمائی: ﴿ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَنْ لَّا يَسْتَجِيْبُ لَهٗ اِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُوْنَ ﴾ (سورة الاحقاف آیت پاره٢٦)۔

(ځوك لوئی ګمراه دے د هغهٔ چا نه چه رابلی سویٰ د الله نه هغهٔ چا لره چه هیڅ دعاء ورله نهٔ شی قبلولے او نهٔ ورسره

مدد کولے شی) «من دون الله» لفظ عام دے، رسول الله ﷺ، ملائك، نیکان او بدانو ټولو ته شامل دے، سوچ اُوکړه !۔

٣- الله تعالیٰ فرمائی: ﴿قُلْ اَنَدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا یَنْفَعُنَا وَلَا یَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰی اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدَانَا اللّٰهُ﴾

(سورة الانعام آیت ٧٠)

(اُووایه اے نبی ! آیا مونږ راوبلو سویٰ د الله نه هغهٔ څوك چه نهٔ فائده راکولے شی او نهٔ ضرر او مرتد شو (کهٔ دا کار مو اُوکړو) پس د هغے نه چه الله راته هدایت کړے دے)

دے آیت نه معلومه شوه چه سویٰ د الله نه بل چا ته په غیر د څهٔ ظاهری سبب نه آواز کول د مرتدانو او کافرو کار دے، قرآن کریم دا خبره کړیده۔ زهٔ ئے د ځان نه نهٔ کوم۔

٤- بل آیت اُوګوره

﴿اِنْ تَدْعُوْهُمْ لَا یَسْمَعُوْا دُعَائَکُمْ وَلَوْ سَمِعُوْا مَا اسْتَجَابُوْا لَکُمْ وَیَوْمَ الْقِیَامَةِ یَکْفُرُوْنَ بِشِرْکِکُمْ وَلَا یُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِیْرٍ﴾

(سورة الفاطر پ ٢٢)

(الله تعالیٰ فرمائی: که چرته دے مخلوق نه تهٔ اُوغواړے نو اول ستا خبره نهٔ اوری، او کهٔ بالفرض وائے وری نو ستا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعاء نشی قبلولے (حاجت نشی پوره کولے) او قیامت کښې به ستاسو ددے شرك نه انکار کوی)

دے آیت نه معلومه شوه چه نبی ﷺ یا بل ولی الله ته آواز کول د استغاثے او مدد دپاره شرك دے۔ دارنګه نور آیتونه ډیر زیات دی، قرآن کریم لوئی دلیل دے، لیکن ددے جاهلانو په نزد د کتابچو حوالے او د شروح او حواشی حوالے د قرآن نه هم زیاتے معتبرے دی۔ والله المستعان۔

دارنګه اُوګوره حدیث د سیدنا عبد الله بن عباس رضی الله عنهما چه په هغے کښې دا دی :

(اِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللّٰهَ وَاِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللّٰهِ الحدیث)

(ترمذی ٧٨/٢) وقال حدیث حسن صحیح انظر ریاض الصالحین ص (٦٥) رقم (٦٣) وصحیح الترمذی للالبانی ٣٠٨/٢) مشکوة (٤٥٣/٢) رقم الحدیث (٥٣٠٢)

(عبد الله بن عباس رضی الله عنه فرمائی: زهٔ د رسول الله ﷺ سره یو ځل په سورلئ سور وم، نو رسول الله ﷺ راته څهٔ وصیتونه اُوکړل چه یو وصیت دا وو چه سوال کوے نو د الله پاك نه سوال کوهٔ ! او چه مدد غواړے نو صرف د الله نه

مدد غواړه)

دا د رسول الله ﷺ تعليم دے چه آواز د حاجت غوختلو دپاره صرف الله ته كوه او مدد هم د هغهٔ نه غواړه، او دا تعليم به ځكه وركوی چه رسول الله ﷺ الله پاك په توحيد او ايمان راليږلے دے :

لِيُخْرِجَ الْعِبَادَ مِنْ عِبَادَةِ الْعِبَادِ اِلٰى عِبَادَةِ رَبِّ الْعِبَادِ.

(كما فی حياة الصحابة)

(چه بندګان د مخلوق د عبادت نه راوباسی او د خالق عبادت والا جوړ شی)

نو دا معلومه شوه چه «يارسول الله» ، او «يامحمد» وئيل د مدد غوختلو دپاره شرك دے او كهٔ يو سړے وائی چه زهٔ «يامحمد» شوقاً ذوقاً وايم لكه بعض جاهلان مفتيان دا قسم فتوے وركوی نو مونږ وايو چه ددے مثال خو به داسے شی لكه پښتانه وائی : «د خرهٔ مينه لغته وی»

نو ستاسو شوق دا دے چه د الله د عظيم حكم نه خلاف اُوكړئ چه الله فرمائی: «يامحمد» مهٔ وايئ لكه دا خبره مخكښ مفصله بيان شوه نو «يامحمد» د جاهلانو وينا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده۔

٣- دريم دليل :

دا دے چه هغهٔ كسان چه دا مسئله د «يامحمد، يارسول الله» ثابته وی يا غائب ته آواز كول ثابتوی نو دده مقصد څهٔ دے ؟ ددے مسئلے نتيجه څهٔ ده؟

هغهٔ دا ده چه د خلقو به د الله د ذات نه يقين كټ شی او په مخلوق به ئے يقين پيدا شی چه دوی مالكان د نفع او ضرر دی او دا ثابتول د شرك ثابتول دی نو عاقبت به دا شی چه ډير خلق به ګمراه شی۔

پس د علماؤ د كتابونه اُوګوره چه په هغے كښ د « يارسول الله» او د «يامحمد» او غائب ته آواز كول رد وی۔

١- اُوګوره البراهين القاطعة فی الرد علی الانوار الساطعة لخليل احمد محدث سهارنپور تفصيلاً ص (٢٢٠/٢٢٨) سره د جوابونو د دلائلو د دوی نه۔

٢- دارنګه محدث رشيد احمد ګنګوهی خپله فتاوی رشيديه (٦٢/١) كښ ليكلی دی :

سوال : يارسول الله" دور سے يا نزديک قبر شريف سے پكارنا جائز ہے يا نہيں؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب : جب انبیاء علیہم الصلاۃ والسلام کو علم غیب نہیں تو یارسول اللہ" کہنا بھی ناجائز ہوگا، اگر یہ عقیدہ کر کے کہیں کہ وہ دور سے سنتے ہیں بسبب علم غیب کے تو خود کفر ہے اور جب یہ عقیدہ نہیں تو کفر نہیں مگر کلمۂ کفر مشابہ بکفر ہے الخ۔

د عبارت مطلب دا دے چه یارسول الله ﷺ وئیل پدے عقیده چه هغۀ عالم الغیب دے نو دا سرے کافر دے او کۀ دا عقیده نۀ ساتی نو کلمه مشابه بالکفرئے اُووئیله۔

۳– دارنګه اُوګوره انجاح الحاجة علی هامش ابن ماجه للشیخ عبد الغنی المجدد الدهلوی ثم المدنی (۷/۱) حاشیه (۸) فی حدیث جبرئیل :

قَوْلُهٗ یا مُحَمَّدُ : لَعَلَّ هٰذَا نَقْلٌ بِالْمَعْنٰی فَاِنَّ النِّدَاءَ بِیَامُحَمَّدُ لَایَجُوْزُ لَهٗ عَلَیْهِ السَّلَامُ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی : لَاتَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَیْنَکُمْ کَدُعَاءِ بَعْضِکُمْ بَعْضًا، وَقِیْلَ الْخِطَابُ اَیْ خِطَابُ اللّٰهِ مَخْصُوْصٌ بِبَنِیْ آدَمَ لَا بِالْمَلَائِکَةِ وَکَانَ نُزُوْلُ جِبْرِیْلَ لِتَعْلِیْمِ الْاُمَّةِ فَیُنَاسِبُ اَنْ یُنَادِیَ بِمَا یَجُوْزُ لَهَا الخ وَیُؤَیِّدُ الْاَوَّلَ الْحَدِیْثُ الْآتِیْ فَاِنَّ فِیْهِ النِّدَاءَ بِیَارَسُوْلَ اللّٰهِ.

(مطلب دا دے چه «یامحمد» وئیل نۀ دی جائز او کوم حدیث د جبرئیل کښی چه راغلی دی چه جبرئیل «یامحمد» اُووئیلو نو صحیح دا ده چه هغه روایت

بالمعنیٰ دے یعنی جبرئیل اصل کښی یارسول الله وئیلے دے او راویانو بدل کړے په «یارسول الله» سره دلیل پرے دویم حدیث دے په ابن ماجه کښی۔

٤– دارنګه فتوی دا مام نوویؒ شارح مسلم ده۔

(قَوْلُهٗ یَامُحَمَّدُ : قَالَ الْعُلَمَاءُ لَعَلَّ هٰذَا کَانَ قَبْلَ النَّهْيِ عَنْ مُخَاطَبَةِ النَّبِيِّ عَلَیْهِ السَّلَامُ بِاسْمِهٖ قَبْلَ نُزُوْلِ قَوْلِ اللّٰهِ تَعَالٰی : لَا تَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَیْنَکُمْ الآیة، عَلٰی اَحَدِ التَّفْسِیْرَیْنِ اَیْ لَاتَقُوْلُوْا یَامُحَمَّدُ بَلْ یَارَسُوْلَ اللّٰهِ وَیَا نَبِیَّ اللّٰهِ وَیَحْتَمِلُ اَنْ یَّکُوْنَ بَعْدَ نُزُوْلِ الآیَةِ وَلَمْ تَبْلُغِ الآیَة هٰذَا الْقَائِلَ) (شرح مسلم ۱/ ۳۰)۔

(تهولو علماؤ وئیلی دی چه دا «یامحمد» مخکښی د منع نه وئیل شوے دے، او یا دا چه دے بعض کسانو ته دا آیت نۀ وو رسیدلے۔ مطلب دا چه «یامحمد» منع دے په نزد د تهولو مسلمانانو۔

٥– دارنګه اُوګوره احسن الفتاوی د شیخ رشید احمدؒ (۱/ ۳٦٤) :

(مروجہ صلاۃ وسلام مثل یارسول اللہ یا حبیب اللہ بدعات کے مجموعہ ہے

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصيلاً)۔

مطلب دا شو چه الصلاة والسلام عليك يارسول الله او
ا حبيب الله وئيل په اُوچت آواز سره مخکښې د اذان نه يا
وستو دا مجموعه د بدعاتو منکراتو ده۔

دے باره کښې ملاعلی القاری په مرقات (۲/۱۶۱) کښې
يکی : (فَمَا يَفْعَلُهُ الْمُؤَذِّنُوْنَ الآنَ عَقِبَ الْاَذَانِ مِنَ الْإِعْلَان
الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ مِرَاراً اَصْلُـهُ سُنَّةٌ وَالْكَيْفِيَّةُ بِدْعَةٌ لِاَنَّ رَفْعَ
صَّوْتِ فِی الْمَسْجِدِ وَلَوْ بِالذِّكْرِ فِيْهِ كَرَاهِيَّةٌ وَقَالَ فِی
۱۷۱/۱) : بِاَنَّ رَفْعَ الصَّوْتِ فِی الْمَسْجِدِ وَلَوْ بِالذِّكْرِ
رَامٌ) ۔

o- ملاعلی قاریؒ فرمائی :

«يارسول الله» او «ياحبيب الله» د اذان نه روستو په
چت آواز سره وئيل بدعت دے بلکه سنت دا ده چه اللهم
سل علی محمد الخ به هر شخص ځان سره پټ وائی
کله چه جهر سره ذکر په مساجدو کښې حرام دے۔

o- فتح المجيد (۱/۱۶۵) کښې دی :

(قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : اِنَّهُ لَا يُسْتَغَاثُ بِیْ وَاِنَّمَا يُسْتَغَاثُ بِاللّٰهِ)
الطبرانی عن عبادة بن الصامت).

البريلوية د شيخ احسان الهی ظهير ص (۹/۸) هم
اُوکوره۔

(استغاثه په نبی سره حرام ده، استغاثه به صرف په الله
سره کولے شی)

شيخ الاسلام ابن تيميةؒ عالم علماء الاعلام په خپله
فتاوی (۱/۳۵۹) و (۲۷/۸۱) کښې په مختلف مواضعو
کښې ليکی :

(وَمِنْ اَعْظَمِ الشِّرْكِ اَنْ يَّسْتَغِيْثَ الرَّجُلُ بِمَيِّتٍ اَوْ غَائِبٍ
كَمَا ذَكَرَهُ السَّائِلُ وَيَسْتَغِيْثُ بِهٖ عِنْدَ الْمَصَائِبِ يَقُوْلُ يَا سَيِّدِیْ
فُلَانٌ كَاَنْ يَّطْلُبَ مِنْهُ اِزَالَةَ ضُرِّهٖ اَوْ جَلْبَ نَفْعِهٖ، وَهٰذَا حَالُ
النَّصَارٰى فِی الْمَسِيْحِ وَاَحْبَارِهِمْ وَرُهْبَانِهِمْ وَمَعْلُوْمٌ اَنَّ خَيْرَ
الْخَلْقِ وَاَكْرَمَهُمْ عَلَى اللّٰهِ نَبِيُّنَا مُحَمَّدٌ ﷺ وَاَعْلَمَ النَّاسِ بِقَدْرِهٖ
وَحَقِّهٖ اَصْحَابُهٗ وَلَمْ يَكُوْنُوْا يَفْعَلُوْنَ شَيْئاً مِنْ ذٰلِكَ لَا فِیْ مَغِيْبِهٖ
وَلَا بَعْدَ مَمَاتِهٖ الخ).

(فرمائی: لوئی شرك دا دے چه سړے مړی ته يا غائب ته
آواز اُوکړی د مصيبت په وخت چه اے سيدی فلان مثلاً
يارسول الله يا محمد، يا بابا، يا شيخ عبد القادر جيلانی يا
سيد علی هجويری دا قسم الفاظ استعمالول د مشرکانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ل دے او دا د عیسایانو (نصاراؤ) طریقه ده او دا معلومه
چه صحابه کرامؓ ډیر ښهٔ پیژندونکی وو د رسول الله ﷺ
ر او حقونو لره او هغوی رسول الله ﷺ ته پس د مرګ
دا قسم آوازونه نهٔ دی کړی۔

دا د شیخ الاسلام ابن تیمیهؒ د عبارت حاصل دے، اګر که
ـا هلان شیخ الاسلام نهٔ منی او غلط نسبتونه ورته
ی خلاف کوی د دے قول د الله تعالیٰ نه :

﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ﴾

او دوی ورته څکه بد ګوری چه د دوی زړونه ئے سیزلی
او د دوی په ګمراهیٔ ئے پوره رد کړے او ګمراهی ئے ورله
ضحه کړے ده۔

٤ – څلورم دلیل :

دا دے چه «یارسوٌل الله» «یامحمد» وئیل به یا دین کښں
او ددے وئیل به ثواب لری او یا به ثواب نهٔ لری، مکروه
دعت به وی، کهٔ چرته دین وی او ثواب لری نو تاسو دلیل
ش کړئ د قرآن او سنت نه څکه هر عبادت لپاره اصل وی
دین کښں نو راوړئ یو دلیل که تاسو رشتینی یئ او یا به
عت او مکروه وی او د بدعت نه ځان ساتل فرض دی۔

شیخ سرفراز خان صاحب په «اخفاء الذکر» کښں لیکی
(ہاں اگر کوئی شخص یارسول اللہ کے الفاظ سے آنحضرت ﷺ کو حاضر ناظر
سمجھ کر یہ پڑھے یا آپ سے مدد مانگے تو البتہ ناجائز ہے)

مفتی الدیار السعودیة علامه عبد العزیز بن عبد الله
بن باز په څهٔ اشعارو رد کوی چه هغهٔ د کویت نه په یوه
مجله کښں شائع شوی وو۔

يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اَدْرِكْ عَالِمًا يَشْعَلُ الْحَرْبَ وَيُعْلِي مِنْ لَظَاهَا
يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اَدْرِكْ اُمَّةً فِيْ ظَلَامِ الشَّكِّ قَدْ طَالَ سَرَاهَا
يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اَدْرِكْ اُمَّةً الخ ۔

نو شیخ ابن باز پرے داسے رد کوی :

اَللّٰهُ اَكْبَرُ ! هٰكَذَا وَجَّهَتْ هٰذِهِ الْكَاتِبَةُ نِدَائَهَا وَاسْتِغَاثَتَهَا
اِلَى الرَّسُوْلِ ﷺ طَالِبَةً مِنْهُ اِدْرَاكَ الْاُمَّةِ بِتَعْجِيْلِ النَّصْرِ نَاسِيَةً
اَوْ جَاهِلَةً اَنَّ النَّصْرَ بِيَدِ اللّٰهِ وَحْدَهٗ لَيْسَ ذٰلِكَ بِيَدِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَا
غَيْرِهٖ مِنَ الْمَخْلُوْقَاتِ كَمَا قَالَ اللّٰهُ سُبْحَانَهٗ فِيْ كِتَابِهِ الْمُبِيْنِ :
وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيْمِ الآية)

(الله اکبر ! (تعجب دے) دے کاتبے خپل آواز او فریاد
پیغمبر ته متوجه کړیدے او د هغه نه غواړی چه امت ته
په جلتیٔ سره مدد ورکړی، نو دا یا ددے خبرے نه جاهله ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ا ترے هیره شوے ده چه مدد خو صرف او صرف د الله په لاس کښې دے، دا د نبی علیه السلام او د نورو مخلوقاتو په لاس کښې نهٔ شته لکه څنګه چه الله په خپل کتاب مبین کښې فرمائی : (او نهٔ دے مدد مګر صرف او صرف د الله غالب حکمتونو والا نه دے) آه۔

بیا هغه ډیر آیاتونه او احادیث ذکر کړی دی چه د هغے نه تقریباً یوه رساله جوړیږی چه هغه په کتاب (اِقَامَةُ الْبَرَاهِيْنِ عَلٰى حُكْمِ مَنِ اسْتَغَاثَ بِغَيْرِ اللّٰهِ اَوْ صَدَّقَ الْكَهَنَةَ وَالْعَرَّافِيْنَ وَالْمُشْعَوِّذِيْن) کښې ذکر دی۔

ددے رسالے حاصل دا دے چه یارسول الله ته غائبانه چغه وهل لوئی شرك دے او دا فتوی د سعودی علماؤ ده۔

په اقامة البراهين (۳۷) کښې یوه بله فتویٰ :

(قَدْ جَاءَ كِتَابٌ مِنْ بَعْضِ الْاِخْوَةِ اِلٰى مُفْتِى الدِّيَارِ السَّعُوْدِيَّةِ وَفِيْهِ : هَلْ يَجُوْزُ اَنْ يَّقُوْلَ الرَّجُلُ يَا اَقْطَابُ يَا اَغْوَاثُ يَا اَسْيَادُ يَا سَبْعَةً خُذُوْهُ، يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اَغِثْنَا وَاَمْثَالُ هٰذِهِ الْاَذْكَارِ الْخَبِيْثَةِ وَهَلْ يَجُوْزُ الصَّلَاةُ خَلْفَ هٰؤُلَاءِ ؟

الجواب : اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَحْدَهٗ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى مَنْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهٗ وَعَلٰى آلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَمَنِ اهْتَدٰى بِهِمْ اِلٰى يَوْمِ الدِّيْنِ

اَمَّا بَعْدُ : فَاِنَّ اللّٰهَ سُبْحَانَهٗ وَتَعَالٰى خَلَقَ الْخَلْقَ لِيَعْبُدُوْهُ دُوْنَ كُلِّ مَا سِوَاهُ وَلِيَخُصُّوْهُ بِالدُّعَاءِ وَالْاِسْتِغَاثَةِ وَالذَّبْحِ وَالنَّذْرِ وَسَائِرِ الْعِبَادَاتِ وَقَدْ بَعَثَ الرُّسُلَ بِذٰلِكَ وَاَمَرَهُمْ بِهٖ وَبِذٰلِكَ اَنْزَلَ اللّٰهُ الْكُتُبَ السَّمَاوِيَّةَ الَّتِىْ اَعْظَمُهَا الْقُرْآنُ الْكَرِيْمُ بِبَيَانِ ذٰلِكَ وَالدَّعْوَةِ اِلَيْهِ وَتَحْذِيْرِ النَّاسِ مِنَ الشِّرْكِ بِاللّٰهِ وَعِبَادَةِ مَا سِوَاهُ وَهٰذَا هُوَ اَصْلُ الْاُصُوْلِ وَاَسَاسُ الْمِلَّةِ وَالدِّيْنِ وَهُوَ مَعْنٰى شَهَادَةِ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ لِاَنَّ مَعْنَاهَا لَامَعْبُوْدَ بِحَقٍّ اِلَّا اللّٰهُ فَهِىَ تَنْفِى الْاُلُوْهِيَّةَ وَهِىَ الْعِبَادَةُ عَنْ غَيْرِ اللّٰهِ وَتُثْبِتُ الْعِبَادَةَ لِلّٰهِ وَحْدَهٗ دُوْنَ مَا سِوَاهُ مِنْ سَائِرِ الْمَخْلُوْقِ وَالْاَدِلَّةُ عَلٰى ذٰلِكَ كَثِيْرَةٌ مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ ثُمَّ ذَكَرَهَا مُفَصَّلًا (من ۲۳)

(یو خط د بعض مسلمانانو نه د سعودی مفتی ته راغلو په هغے کښې ئے دا سوال کړے و چه آیا دا جائز دی چه یو سړے داسے اُووائی : اے اقطابو، اے اغواثو، اے سردارانو اے اُووه اولیاؤ زما مدد اُوکړئ او اے رسول الله زما فریادرسی اُوکړه۔ او دغه شانو ثوك چه دا وائی نو آیا د هغوی پسے روستو مونځ کیږی او که نهٔ ؟ نو هغوی داسے جواب ورکړو چه الله تعالیٰ ټول مخلوقات ددے دپاره پیدا کړیدے چه د خالص د الله تعالیٰ عبادت اُوکړی او صرف او

(c) ketabton.com: The Digital Library

صرف د هغه نه دعاء اُغواړی او هغه ته فریاد اُوکړی او ذبح و نذر او منښته صرف د هغه په نوم اُوکړی غرض هر قسم عبادت الله تعالیٰ دپاره خالص کړی او پدے کښی مخلوق د الله تعالیٰ سره شریك نکړی او الله تعالیٰ په همدے خبره رسولانو دنیا ته رالیږلی دی او هغوی ته ئے پدے باندے حکم فرمائیلے دے۔ او ددے مسئلے د بیان او د دعوت دپاره الله تعالیٰ آسمانی کتابونه نازل کړیدی چه په هغوی کښی لوئی کتاب قرآن کریم دے هغه د شرك کولو نه د الله تعالیٰ سره او عبادت د غیر الله نه خلق یرولی دی۔ او دا د ټولو مسائلو بنیادی مسئله ده او د دین اسلام بنیاد په همدے باندے دے او همدا مقصد د کلمے د توحید دے ځکه چه په کلمه کښی دوه جزئین دی یو جزء د غیر الله نه د عبادت نفی کوی او بل جزء کښی د الله تعالیٰ دپاره عبادت ثابتوی او پدے باندے د قرآن او حدیث نه بیشماره دلائل دی چه هغه ئے ذکر کړیدی۔ آه)

ددے **فتوے** حاصل دا دے چه عبادت د الله پاك پورے خاص دے هرقسم مخلوق چه وی هغوی ته غائبانه چغه وهل شرك دے، شرك څه ښکریے نۀ لری همدغه شے دے۔

عبد الرحمن بن حسن بن الشیخ محمد بن عبد الوهابؒ په خپل کتاب «بیان المحجة فی الرد علی اللجة» کښی فرمائی :

قَالَ شَيْخُ الْإِسْلَامِ ابْنُ تَيْمِيَّةَ فِي الرَّدِّ عَلَى الْبَكْرِيِّ نَحْنُ نُطَالِبُ هٰؤُلَاءِ الْمُشْرِكِيْنَ اَنْ يَأْتُوْا بِالْاَدِلَّةِ عَلٰى اَنْ شَرَعَ لِخَلْقِهٖ اَنْ يَسْأَلُوْا مَيِّتًا اَوْ غَائِبًا وَاَنْ يَّسْتَغِيْثُوْا بِهٖ سَوَاءً كَانَ ذٰلِكَ عِنْدَ قَبْرِهٖ اَوْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَ قَبْرِهٖ بَلْ نَقُوْلُ سُؤَالُ الْمَيِّتِ وَالْغَائِبِ نَبِيًّا كَانَ اَوْ غَيْرَ نَبِيٍّ مِنَ الْمُحَرَّمَاتِ الْمُنْكَرَةِ بِاتِّفَاقِ اَئِمَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ لَمْ يَأْمُرِ اللّٰهُ بِهٖ وَلَا رَسُوْلُهٗ وَلَا فَعَلَهٗ اَحَدٌ مِنَ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِيْنَ لَهُمْ بِاِحْسَانٍ وَلَا اسْتَحَبَّهٗ اَحَدٌ مِنْ اَئِمَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ فَاِنَّ اَحَدًا مِنْهُمْ مَا كَانَ يَقُوْلُ اِذَا اَنْزَلَهٗ بِهِمْ شِدَّةٌ اَوْ عَرَفَتْ لَهُمْ حَاجَةٌ لِمَيِّتٍ يَا سَيِّدِيْ فُلَانٌ اَنَا فِيْ حَسْبِكَ اَوِ اقْضِ حَاجَتِيْ كَمَا يَقُوْلُ بَعْضُ هٰؤُلَاءِ الْمُشْرِكِيْنَ لِمَنْ يَدْعُوْنَهُمْ مِنَ الْمَوْتٰى وَالْغَائِبِيْنَ وَلَا اَحَدٌ مِنَ الصَّحَابَةِ اسْتَغَاثَ بِالنَّبِيِّ ﷺ بَعْدَ مَوْتِهٖ وَلَا بِغَيْرِهٖ مِنَ الْاَنْبِيَاءِ الخ.

ددے عبارت حاصل دا دے چه ټول امت مسلمه پدے اتفاق دے چه غائب ته یا مړی ته آواز کول نبی وی او که غیر نبی وی حرام او ناروا دی او یو مسلمان دا قسم عمل نۀ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي کړي په صحابه کرامو او تابعين عظامو کښې نو اُوس ځکه چه د هغوی نه روستو يو عمل ايجاد کوی نو دا د رسول الله ﷺ نه ځان ښۀ ګڼړي او د صحابه کرامو او تابعينو نه ځان اُوچت ګڼړي. والله المستعان.

دا يو څو دلائل ما په جلتئ سره د علماؤ د کتابونو نه رانقل کړی وو، دے باره کښې ډير دلائل دی چه هغۀ لوئی لوئی علماؤ ته معلوم دی او د هغوی کتابونه ترے ډك دی، خصوصاً د احاديثو کتابونه نو هغے ته رجوع پکار ده. دا رساله خو صرف د طالبِ انصاف دپاره اُوليکلے شوه او د هغۀ جاهلانو د مقابلے دپاره چه هغوی عوام الناس ګمراه کوی نو دا رساله هر مُلا او امی ته په آسانئ سره فائده ور کوی.

اَسْئَلُ اللّٰهَ سُبْحَانَهٗ اَنْ يَّتَقَبَّلَهَا مِنِّیْ وَيَنْفَعَ بِهَا الْمُسْلِمِيْنَ آمِيْن.

د مبتدعينو د شبهاتو جوابات

اوله شبهه : چه حديث ضرير البصر کښې د« يامحمد» لفظ راغلے دے نو هغۀ دوی دليل ګرځولے دے او هغۀ حديث په ترمذی، ابن ماجه او المستدرك وغيره کښې راغلے دے.

جواب : ددے شبهے جواب دا دے چه دے حديث کښې د علماؤ دوه قوله دی. اول د علامه سهوانیؒ دے چه هغۀ په صيانة الانسان ص (۱۲۵) کښې فرمائی : دا حديث ضعيف دے ځکه ددے په سند کښې (ماهان بن عيسٰی) سیء الحفظ دے (وَثَّقَهٗ جَمَاعَةٌ وَضَعَّفَهٗ آخَرُوْنَ بِسُوْءِ حِفْظِهٖ وَكَثْرَةِ اَوْهَامِهٖ)

دارنګه ابوجعفر المدنی الانصاری المؤذن پکښې مجهول راوی دے، (وَقَالَ عَلِیٌّ : اِنَّهٗ لَايُعْرَفُ رِوَايَةُ شُعْبَةَ عَنْ اَبِیْ جَعْفَرِ الْمَدَنِیِّ هٰذَا وَلَا رِوَايَةَ لِاَبِیْ جَعْفَرٍ هٰذَا عَنْ عُمَارَةَ بْنِ خُزَيْمَةَ) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢- **دویم قول :** شیخ الاسلام ابن تیمیہؒ پہ فتاویٰ (١٦٧/١) او شیخ محدث البانیؒ په صحیح ابن ماجه، صحیح الجامع الصغیر، مشکوة المصابیح کښې فرمائي : دا حدیث صحیح دے لیکن ددے نه په مخلوق باندے استغاثه کولو استدلال خطاء دے ځکه پدے کښې خو د ژوندی سړی په دعاء وسیله شوے ده لکه په هغے کښې داسے الفاظ دي :

(اُدْعُ اللّٰهَ اَنْ یُّعَافِیَنِیْ).

(اے د الله نبی ! د الله نه اُوغواړه چه ما روغ کړی)

(کذا فی اوضح الاشارة فی الرد علی من اجاز الممنوع من الزیارة ص (٢٨١) .

او کلمه د «یامحمد» نه خو قرآن کریم منع کړیده نو د هغے جائز کول پدے حدیث چه ډیر احتمالات لری د قرآن خلاف دے۔

بله وجه دا ده چه دا آواز مخامخ کړے شوے دے نو پدے باندے استدلال کول چه نداء غائب ته جائز ده – دا غلطه خبره ده، کما فعل البلخی۔

علامه عبد السلام خضر الشقیریؒ په السنن

والمبتدعات (٢٦٠) کښې لیکی :

وَحَدِیْثُ الْاَعْمٰی اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ وَاَتَوَسَّلُ اِلَیْكَ بِنَبِیِّكَ اَلْحَدِیْثُ صَحِیْحٌ غَرِیْبٌ وَهُوَ تَوَسُّلٌ بِدُعَاءِ النَّبِیِّ ﷺ فَقَدِ اسْتَجَابَ اللّٰهُ دُعَاءَهٗ فَرَدَّ بَصَرَ الضَّرِیْرِ فَهُوَ مُعْجِزَةٌ لِلنَّبِیِّ عَلَیْهِ السَّلَامُ عَظِیْمَةٌ)۔

یعنی دے حدیث کښې د رسول الله ﷺ معجزه ذکر ده او آوازونه غیر الله ته پکښې نشته)۔

او دارنګه په البراهین القاطعة کښې خلیل احمدؒ لیکلی دي:

اقول: اس قصه میں تو خود فخر عالم زنده اس عالم میں تھے اور آپ ﷺ کے ہی حکم سے یه عمل ہوا تھا آپ ﷺ کی خدمت میں ہی حاضر تھے الخ ص (٢٢٢)

د عبارت حاصل دا دے چه پدے کښې غائب ته آواز نۀ شته بلکه رسول الله ﷺ مخامخ وو۔ او د هغه په حکم سره دا عمل شوے وو۔ اُوګوره التوسل للمحدث الالبانی۔

او هرچه «یامحمد» دے نو د هغے د وئیلو نه خو مخامخ او غائبانه قرآن کریم کښې منع شوے ده۔ نو دے حدیث کښې هیڅ دلیل نشته په جواز باندے۔

او دا حدیث شیخ محمد طاهرؒ په «البصائر» کښې په

پوره تفصیل سره ضعیف کړیدے هلته ئے اُوګوره

(١٣٥- ١٤٠)

ooooooo

دویمه شبهه :

د دوی دا ده چه یو سړے به عثمان ؓ خواته د یو حاجت دپاره راتلو خو هغهٔ به نهٔ پوره کیدو نو عثمان بن حنیف ؓ ورته دغه دعاء د ضریر البصر اُوخودله نو حاجت ئے پوره شو نو دے نه صراحةً معلومه شوه چه غائب ته آواز جائز دے او دا حدیث طبرانی فی الصغیر، جامع الصغیر، الترغیب والترهیب، مجمع الزوائد ، انجاح الحاجة شرح ابن ماجه (١٠٠) کښ هم راوړے دے۔

جواب : ددے شبهے جواب دا دے چه دا روایت سنداً ضعیف دے، پدے روایت کښ یو راوی دے «روح بن صداح» او هغهٔ ضعیف دے۔

(قَالَ ابْنُ عَدِيٍّ ضَعِيفٌ عِنْدَ الْجُمْهُوْرِ، وَقَالَ ابْنُ يُوْنُس يَرْوِىْ اَحَادِيْثَ مُنْكَرَةً . كَمَا فى التوصل ص (٢٣٧)

٢ - دارنګه دا روایت د الفاظ او متن په اعتبار هم خطاء دے ځکه عثمان ؓ ولے ددے سړی حاجت نهٔ پوره کولو آیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغهٔ ظالم وو (کلا وحاشا) او دارنګه عثمان بن حنیف آیا په توسل بالذوات قائل وو؟ هیڅ کله داسے نهٔ ده۔

(انظر التوصل الی حقیقة التوسل ص (٢٣٤ و ٢٣٥)

دارنګه شیخ الاسلام ابن تیمیةؒ په خپله فتاوی کښ فرمائی: دا حدیث ضعیف دے (١/٢٧٥/٢٦٦)

په اوضح الاشارة کښ لیکی :

(اِنَّ هٰذَا الْحَدِيْثَ مَعْلُوْلٌ بِعِدَّةِ عِلَلٍ كَمَا ضَعَّفَهَا صَاحِبُ صِيَانَةِ الْاِنْسَانِ وَشَيْخُ الْاِسْلَامِ ابْنُ تَيْمِيَّةَ وَذَكَرَ الْعِلَلَ مُفَصَّلَةً (٢٨٥/٢٨٦)

تولو علماؤ دا حدیث ضعیف ګرځولے دے۔

دریمه شبهه :

دا ده چه عبد الله بن عمر ؓ «یارسول الله» «وامحمداه» وئیلے دے کله چه د هغهٔ خپه بوډئ (میرې) شوے وه لکه الادب المفرد د بخاریؒ (٢٥٠) کښ راغی او ابن سنیؒ او نوویؒ په کتاب الاذکار (٢٧١) کښ راوړے دے۔

ددے شبهے جوابونه دا دی : چه دا حدیث په الادب المفرد کښ پدے الفاظو نقل دے :

(حَدَّثَنَا اَبُوْنُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ اَبِىْ اِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رَّحْمٰنِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ : خَدَرَتْ رِجْلُ ابْنُ عُمَرَ فَقَالَ لَهٗ رَجُلٌ
كُرْ اَحَبَّ النَّاسِ اِلَيْكَ فَقَالَ : مُحَمَّدٌ)۔

د ابن عمر ؓ خپه بوډئ (میړی) شوه نو چا ورته
وئيل : چه خپل محبوب راياد كړه يعنى د خپل محبوب
وم واخله نو دا تجربه ده چه د محبوب د نوم د يادولو په
ه خپه صحيح كيږى نو هغهٔ د محمد ﷺ نوم
خستو نو دے روايت كښې آواز په «يامحمد» سره نشته
نهٔ مدد غوختل د غير الله نه شته او نهٔ پكښې نداء غائب
ه شته او دا قسم روايت پدے الفاظو امام نوویؒ په كتاب
ذكار (٢٧١) كښې راوړيدے :

(عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ : خَدَرَتْ رِجْلُ رَجُلٍ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ
نُ عَبَّاسٍ : اُذْكُرْ اَحَبَّ النَّاسِ اِلَيْكَ فَقَالَ مُحَمَّدٌ ﷺ فَذَهَبَ
خَدَرُهٗ)

(د ابن عباس ؓ په مجلس كښې د يو سړى خپه بوډئ
وه نو ابن عباس ؓ ورته اُوفرمايل ، تاته چه څوك
حبوب وى هغهٔ راياد كړه، هغهٔ محمد ﷺ راياد كړو نو
صحيح شو)

نو پدے روايت كښې هم «يامحمد» نشته او نهٔ نداء غائب

ته شته او نهٔ ابن عباس ؓ دا وئيلى دى :

(اِسْتَغِثْ بِاَحَبِّ النَّاسِ)

(مدد اوغواړهٔ يا آواز اوكړه خپل محبوب ته) ځكه صحابه كرام د شرك دشمنان وو او د شرك دُعاة (داعيان) نهٔ وو لكه دا اُوسنى اهل بدعت چه گمراهى ته دعوت وركوى۔

ليكن د دوى شبهه په بل روايت د هيثم بن حنش عن ابن عمر كښې ده چه په هغے كښې دا لفظ دے (يامحمد) او هغهٔ په الادب المفرد كښې نشته صرف كتاب الاذكار د نوویؒ كښې دے چه منقول دے د ابن السنى ص (٦٠) نه۔

د هغے جوابونه ډير دى يو دا چه دا نداء شوقيه ده او نداء شوقيه په نزد د بعض علماؤ جائز ده۔

كما فى البراهين القاطعة (٢٢٠)

دويم جواب دا دے چه دوه روايته د ابن عمر د كلمے د (يا) نه خالى دى او يو روايت كښې (يا) حرف راغلے دے او هغهٔ روايت ضعيف دے سند ئے دا دے :

(حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْبَرْدَعِيِّ حَدَّثَنَا حَاجِبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ ثَنَا اِسْرَائِيْلُ عَنْ اَبِيْ

(c) ketabton.com: The Digital Library

حَاقَ عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ حَنَشٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ
حديث) پدے سند کښې هيثم بن حنش مجهول راوی
غلی دے۔

دویم محمد بن مصعب دے (قَالَ الْحَافِظُ فِی التَّقْرِيْبِ
دُوْقٌ كَثِيْرُ الْغَلَطِ وَفِیْ تَهْذِيْبِ التَّهْذِيْبِ عَنِ ابْنِ مَعِيْنٍ لَيْسَ
ىءٍ وَقَالَ الْبُخَارِیُّ كَانَ ابْنُ مَعِيْنٍ سَيِّءُ الرَّأْيِ فِيْهِ وَقَالَ
نَّسَائِیُّ ضَعِيْفٌ وَقَالَ ابْنُ حِبَّانَ سَاءَ حِفْظُهٗ فَقَالَ يُقَلِّبُ
سَانِيْدَ وَيَرْفَعُ الْمَرَاسِيْلَ لَايَجُوْزُ الْاِحْتِجَاجُ بِهٖ).

او دارنګه په دے روایت کښې حاجب بن سلیمان دے۔
(قَالَ الْحَافِظُ فِیْ تَهْذِيْبِ التَّهْذِيْبِ قَالَ مَسْلَمَةُ بْنُ قَاسِمٍ
ادِيْثُهٗ مُنْكَرَةٌ وَفِیْ تَقْرِيْبِ التَّهْذِيْبِ صَدُوْقٌ يَهِمُ مِنَ الْعَاشِرَةِ)

دویم سند ابن سنیؒ ددے روایت داسے راوړے دے :
(اَخْبَرَنِیْ اَحْمَدُ بْنُ حَسَّانَ الصُّوْفِیُّ حَدَّثَنَا عَلِیُّ بْنُ جَعْدٍ ثَنَا
هَيْرٌ عَنْ اَبِیْ اِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ سَعْدٍ الخ وَفِیْ هٰذَا
سْنَدِ اَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ الصُّوْفِیُّ وَهُوَ وَاِنْ كَانَ ثِقَةً لٰكِنْ
وَ صَاحِبُ الْحَدِيْثِ الْمُنْكَرِ الَّذِیْ يَرْوِيْهِ اَنَّ النَّبِیَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
لذی حَمَلًا لِاَبِیْ جَهْلٍ كَذَا فِیْ لِسَانِ الْمِيْزَانِ (١٥٢/١)
هی، البصائر من (٨٤/الی ١٨٩) ۔

نو ثابته شوه چه د دوی استدلال په ضعیف یا موضوع یا په تاویلی ماویلی باندے وی، نص د قرآن او سنت نه نشی پیش کولے۔ والحمد لله۔

څلورمه شبهه :

نداء د خالد بن الولید :

لکه البدایه والنهایه کښې راغی (٦/٣٢٤)

(وَنَادٰی خَالِدٌ شِعَارَ الْمُسْلِمِيْنَ وَكَانَ شِعَارُهُمْ يَوْمَئِذٍ يَا مُحَمَّدَاهُ) ۔

دا د مسلمانانو شعار وو یعنی د شپے نوم ئے دا ایخودے وو۔

اول جواب : دا دے چه دا قصه سند نۀ لری، په بے سنده قصو عقیده ثابتول د مسلمان، خصوصاً د عالم کار نۀ دے۔

دویم دا چه پدے روایت کښې نداء نشته بلکه دا نوم دے د شپے پدے کښې استغاثه مطلوب نۀ ده ځکه که استغاثه او فریاد مقصود وے نو داسے به ئے وئیلی وے یا محمد انصرنا) لیکن صحابه کرام والحمد لله پاك وو د شرك د شائبے نه او د هر قسم کلماتِ موهمه بالشرك نه نو ددے نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستدلال كول د جهلاؤ او د اهل الزيغ طريقه ده هميشه
پاره مشركين او مبتدعين او دهريه د داسے قسم
جملاتو يے سنده قصونه استدلال كوى او د هغه كتابونو
رسالونه استفاده كوى چه يا مشرك ليكلى وى يا يے
سنده كتاب وى، هميشه له دوى نه دليل د قرآن او د سنت
صحيحه غواړه نو دوى به حيران وى او هيڅ جواب به نهٔ
ى دركولے (الحمد لله) چه د داسے قسم مشركانو په مقابله
بن الله پاك حق والا پيدا كړل (لِكُلِّ فِرْعَوْنَ مُوْسٰى) ما چه
رساله ليكله نو ما ته ددے مشركينو ډيرے درسى رسالے
لاؤ شوے چه هغے كښ ئے خالص د شرك ثابتولو كوشش
ړے وو نو د نهايت غصے په وجه ما دا يو څو كلمات
اجمع كړل چه د مشركينو زړه پرے اُوسوزى۔

اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ۔

پنځمه شبهه :

دا ده چه حديث د بلال بن الحارث كښ راځى :

(عَنْ مَالِكِ الدَّارِ قَالَ اَصَابَ النَّاسَ قَحْطٌ فِىْ زَمَنِ عُمَرَ بْنِ
خَطَّابِ فَجَاءَ بِلَالُ بْنُ الْحَارِثِ اِلٰى قَبْرِ النَّبِىِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
قَالَ يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اِسْتَسْقِ لِاُمَّتِكَ فَاِنَّهُمْ قَدْ هَلَكُوْا الحديث)

رَوَاهُ الْبَيْهَقِىُّ فِىْ دَلَائِلِ النُّبُوَّةِ وَالْبُخَارِىُّ فِى التَّارِيْخِ الْكَبِيْرِ (٣٠٤) وفتح البارى (٤١٣) وابن الاثير فى الكامل (٥٥٦/٢) والاصابة فى (١٦٤/٦) الخ)

(بلال بن الحارث رضي الله عنه راغے قبر د رسول الله ﷺ ته ئے آواز اوكړو يارسول الله ! باران اُوغواړه خپل امت لره نو دے روايت نه معلوميږى چه يارسول الله وئيل جائز دى)۔

ددے جوابونه واوره :

اول دا چه آيا استسقاء به رسول الله ﷺ د مړو نه كوله او كهٔ نهٔ مونږ به ئے كاوه، هيچرے د مړو نه استسقاء شريعت جائز نهٔ گنړى۔

★ دويم دا چه دے حديث كښ واقعه د خوب راځى او خوب لره په شريعت كښ څهٔ حيثيت نشته۔

★ دريم دا چه دهٔ چه رسول الله ﷺ ته آواز اُوكړو آيا هغهٔ ورله استسقاء اُوكړه؟ نهٔ ئے ده كړے۔

دارنگه دے حديث كښ نور ډير علل دى چه هغهٔ كتاب التوصل الى معرفة التوسل المشروع والممنوع (٢٤٨)ذكر كړى دى۔ هرچه سند ددے روايت دے نو فتح البارى كښ داسے الفاظ راځى (جاء رجل) يو سړے راغے چه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغهٔ پته نهٔ لږی چه څوك دے روایت د مجهول لره اعتبار
هٔ شته دارنګه د هغهٔ عمل حجت بالکل نهٔ شی کیدے۔

دویم دا چه کهٔ دا سړے بلال بن الحارث شی نو د هغه په
سند کښ سیف بن عمر الضبی الاسدی دے :

(وَیُقَالُ التَّمِیْمِیُّ وَیُقَالُ السَّعْدِیُّ الْکُوْفِیُّ وَقَدْ ذُکِرَ هٰذَا
لرَّجُلُ فِیْ مُصَنَّفِ الْفُتُوْحِ وَالرِّدَّةِ مِنَ الْمَجْهُوْلِیْنَ وَقَالَ عَبَّاسُ
ـنُ یَحْیٰی ضَعِیْفٌ، وَقَالَ اَبُوْدَاوُدَ : لَیْسَ بِشَیْءٍ وَقَالَ اَبُوْحَاتِمٍ
تْرُوْكٌ، وَقَالَ ابْنُ حِبَّانَ مُتَّهَمٌ بِالزَّنْدَقَةِ.)

او سیف بن عمر الضبی ډیر ضعیف بلکه زندیق راوی
دے او مجهول هم دے په نزد بعضِ علماؤ نو دا قسم روایت
لره هیڅ اعتبار نهٔ شته چه د عقیدے یوه مسئله دِے په
داسے غلط او ضعیف یا موضوع روایت باندے ثابته شی
(التوصل ۲۵۲)

او تاریخ کبیر د بخاریؒ کښ دا روایت داسے راغلے :

(قَالَ عُمَرُ : یَارَبِّ لَا آلُوْ اِلَّا مَا عَجَزْتُ عَنْهُ۔ قَالَهٗ فِیْ قَحْطٍ)

(اے الله ! زهٔ د قوم ډیر رعایت کوم او کوتاهی نه کوم مګر
کوم شی چه زما د وسع نه کیږی نو ته ما په هغے مهٔ
رانیسه۔ د قحط په وخت کښ دا خبره کړے وه)

نو دا مبتدعین تاریخ کبیر د بخاری هم پیش کوی او
حال دا دے چه په هغے کښ د دوی څهٔ شبهه نشته۔

انظر البصائر للشیخ محمد طاهر (۱۲۸/۱۲۹) مفصلاً
میزان الاعتدال۔

شپږمه شبهه :

دا ده چه یو روایت کښ «یَا عِبَادَ اللهِ اَعِیْنُوْنِیْ» راغلی
دی۔ مطلب دا چه کوم شخص نه په صحراء کښ سورلئ
ورکه شی یا ترے لار خطاء شی نو داسے دِے اُووائی چه اے
عباد الله ما سره مدد اُوکړئ نو دده سره به مدد اُوشی نو دے
روایت کښ غائب ته آواز شوے دے او دا روایت نوویؒ په
کتاب الاذکار (۲۰۱) کښ راوړے دے۔ مفصلاً۔

ددے شبهے جوابونه دا دی :

(قَالَ فِیْ مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ (۱۳۲/۱۰) فِیْ هٰذَا الْبَابِ ثَلَاثُ
اَحَادِیْثُ اثْنَانِ ضَعِیْفَانِ اَلْاَوَّلُ عَنْ عُتْبَةَ بْنِ غَزْوَانَ عَنِ النَّبِیِّ
ﷺ قَالَ اِذَا اَضَلَّ اَحَدُکُمُ الحدیث رواه الطَّبَرَانِیُّ وَرِجَالُهٗ قَدْ
وُثِّقُوْا عَلٰی ضُعْفٍ فِیْ بَعْضِهِمْ اِلَّا اَنَّ یَزِیْدَ بْنَ عَلِیٍّ لَمْ یُدْرِكْ
عُتْبَةَ) ۔

دا روایت د دوه وجو نه ضعیف دے یو په دے روایت کښ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ضعیف راویان دی۔ دویم دا چه حدیث منقطع دے۔

٢– دویم حدیث: عَنْ اَبِیْ مَسْعُوْدٍ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ اِذَا انْفَلَتَتْ دَابَّةُ الحدیث) رَوَاهُ اَبُوْیَعْلٰی وَالطَّبَرَانِیُّ وَفِیْهِ مَعْرُوْفُ بْنُ حَسَّانٍ وَهُوَ ضَعِیْفٌ) (دا حدیث هم ضعیف دے، انظر هذا التفصیل فی التبیان (١٤٦)

وَقَالَ الذَّهَبِیُّ قَالَ ابْنُ عَدِیٍّ مَعْرُوْفُ بْنُ حَسَّانٍ مُنْكَرُ الْحَدِیْثِ وَزَادَ ابْنُ حَجَرٍ فِی اللِّسَانِ مَجْهُوْلٌ)۔

او دریم حدیث کښې دا قسم الفاظ نشته بلکه په هغې کښې ذکر د ملائکو شوے دے، د غائب یا د مړی کوم ذکر په کښې نشته۔ نو د داسې قسم ضعیف روایاتو نه شرك ثابتول او یا په هغې استدلال کول د جاهلانو کار دے۔ دا تفصیل په البصائر کښې هم اُوګوره (١٩٠/ ١٩٢)۔

دارنګه رشید احمد ګنګوهی فرمائی: دے کښې نداء مړو ته نشته بلکه غائب او مړو ته آواز کول شرك دے اُوګوره (١/ ٨٩/ ٨٨/ ٩٠) دارنګه اُوګوره ضعیف الجامع الصغیر للمحدث الالبانی ص (٣٨٣) رقم الحدیث (٤٤٠) وسلسلة الاحادیث الضعیفة والموضوعة (٦٥٥/٦٥٦) تفصیلاً مع الرد علی هؤلاء المشرکین باتم تفصیل واوضح

بیان فانظر ذلك فانه هام جداً جزی الله الشیخ الالبانی عنا وعن الاسلام !۔

OOOOOOO

اوومه شبهه:

دا ده چه کعب بن حمزه په اشعارو کښې «یا محمد» وئیلے دے (یَا مُحَمَّدُ یَا مُحَمَّدُ یَا نَصْرَ اللّٰهِ اِنْزِلْ).

انتهیٰ کذا فی فتوح الشام (١٩٦) للواقدی.

دارنګه په بهنسا جنګ کښې د مسلمانانو دا شعارو و (یَامُحَمَّدُ، یَا مُحَمَّدُ) (یَا نَصْرَ اللّٰهِ اِنْزِلْ).

فتوح الشام (٢١٨/١) للواقدی۔

ددے شبهې **جواب** دا دے چه واقدی مؤرخ دے چه علماؤ د هغه په باره کښې داسې وئیلی دی:

(قَالَ اَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ هُوَ كَذَّابٌ يَقْلِبُ الْاَحَادِيْثَ وَقَالَ ابْنُ مَعِيْنٍ لَيْسَ بِثِقَةٍ وَقَالَ مَرَّةً لَا يُكْتَبُ حَدِيْثُهُ وَقَالَ الْبُخَارِيُّ وَاَبُوْحَاتِمٍ مَتْرُوْكٌ، وَقَالَ اَبُوْحَاتِمٍ وَالنَّسَائِيُّ: يَضَعُ الْحَدِيْثَ وَقَالَ الدَّارَقُطْنِيُّ فِيْهِ ضُعْفٌ وَقَالَ ابْنُ عَدِيٍّ اَحَادِيْثُهُ غَيْرُ مَحْفُوْظَةٍ وَالْبَلَاءُ مِنْهُ وَقَالَ ابْنُ الْمَدِيْنِيِّ يَضَعُ الْحَدِيْثَ وَقَالَ اِسْحَاقُ بْنُ الطَّبَّاعِ: رَاَيْتُ الْوَاقِدِيَّ فِيْ طَرِيْقِ مَكَّةَ يُسِيْءُ

(c) ketabton.com: The Digital Library

صَلَاةَ وَقَالَ ابْنُ رَاهُوِيَهُ هُوَ عِنْدِیْ مِمَّنْ يَضَعُ الْحَدِيْثَ ثُمَّ قَالَ
ذَّهَبِیُّ فِی الْمِيْزَانِ بَعْدَ مَا ذَكَرَ الْاَقْوَالَ فِيْهِ وَاسْتَقَرَّ الْاِجْمَاعُ
لٰى وَهْنِ الْوَاقِدِیِّ۔ میزان الاعتدال (٦٦٢/٤) الی (٦٦٦)
ـالَ ابْنُ حَجَرٍ فِیْ تَقْرِيْبِ التَّهْذِيْبِ : اَلْوَاقِدِیُّ مَتْرُوْكٌ مَعَ سَعَةِ
ـمِهٖ (٣١٢/١)

ددې عبارت حاصل دا دې چه د مذکوره روایاتو نقل
ونکی کذاب دروغجن سړې دې۔

دویم جواب دا دې چه حجت صرف په کلام د الله او په
ـادیثو د رسول الله ﷺ کښې دې په بل کس کښې هیڅ
ـجت نشته۔ دریم دا چه دې روایاتو کښې د الله نه مدد
ـوختل دی، د رسول الله ﷺ نه پکښې مدد غوختل
ـته نو د جاهلانو استدلال پرې صحیح نۀ دې۔

اتمه شبهه:

اشعار د نابغة الجعدی :

دارنګه اشعار د صفیة رضی الله عنها۔ دارنګه اشعار د
ـنب بنت علیؓ دوی پیش کوی چه په بعضو کښې لفظ د
رسول الله وغیره راغلې دې۔

ددې شبهې جوابونه، اول دا چه اشعارو لره دین کښې څه

اعتبار نشته اول به دلیل د قرآن او سنت صحیحه نه راوړې بیا به تائید کښې اقوال پیش کړې او چه تۀ صرف اقوال د علماؤ دلیل ګرځوې نو دا څۀ دلیل نشی کیدې۔

دویم دا چه د نابغه په اشعارو کښې دا الفاظ دی

وَيَـا قَبْـرَ النَّبِيِّ وَصَاحِبَيْهِ	اَلَا يَـا غَوْثَنَـا لَوْ تَسْمَعُوْنَا

پدې بیت کښې د قبر نوم اخستل شوې دې او په آخر کښې دا لفظ دې (لو تسمعونا) کچرته تاسو اوریدل کولې شئ اې قبر د رسول الله او اې قبر د ابوبکر او عمر، نو پدې روایت کښې رد دې پدې چه غائب او مړی ته آواز کول بې فائدې دی۔

بله دا چه ددې روایت سند په الاستیعاب د ابن عبد البرّ (٥٨٦/٣) په حاشیه د الاصابة) کښې نۀ دې ذکر کړې نو په بې سنده قصه دین ثابتول د اهل زیغو کار دې، قرآن او سنت زمونږ او ستاسو د عقیدې دپاره کافی دی، دې باب کښې قصو ته حاجت نشته۔

او په مرثیه د صفیه رضی الله عنها کښې په اشعارو کښې داسې الفاظ نقل دی :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَلَا یَارَسُوْلَ اللّٰهِ کُنْتَ رَجَاءَ نَا	وَکُنْتَ بِنَا بَرًّا وَلَمْ تَكُ جَافِيًا

دا حدیث اولاً ضعیف دے، منقطع دے په مینځ د عروة
ن الزبیر او د صفیه کښې ځکه عروه په سنه (۲۹) کښې
یدا شوے دے او صفیه رضی الله عنها د عروه نه نهه کاله
خکښې وفات شوے ده، کما فی التوصل (۳۳۲/۳۲٤)

دویم دا چه دا روایت مجمع الزوائد (۹/۳۹) کښې راوړے
ے او هغه د مرثیے (ستاینے) روایت دے پدے کښې نداء
رض نۀ وی بلکه صرف توَجّع او تَحَزُّن (غم او خفګان
کاره کول) غرض وی، لکه علماء پدے خبره پو هیږی۔

نو پدے استدلال کول هم غلط دی، او هرچه آواز او
عار د زینب بنت علیؓ دی نو هغه دا دے:
(یَا مُحَمَّدَاهُ، یَا مُحَمَّدَاهُ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْكَ وَمَلَكُ السَّمَاءِ الخ
دایة والنهایة (۸/۱۹۳)

د هغے جواب دا دے چه زینب یوه زنانه ده د هغے قول په
ت باندے څۀ دلیل نۀ شی کیدے، بلکه قرآن او حدیث
یول پکار دی، نو اے مسلمانانو د هر رطب او یابس
مده او اُوچ) پسے خپل دین مۀ تابع کوئ۔

دویم دا چه سند ددے روایت راوړل پکار دی او هغه کوم دے؟ ځکه چه دین کښې بے سنده خبرو له اعتبار نشته۔

دریم دا چه دا خو مرثیه ده چه د حسین رضی الله عنها په باره کښې وئیلے شوے ده او په مرثیه کښې خطاب کول مقصد نۀ وی بلکه د ژوندو زړۀ نرمول مقصد وی، لکه د ابن کثیرؒ په البدایة والنهایة (۸/۲۱۰) کښې دی۔

نو په اشعارو او غیر مسند اقوالو باندے خپل دین بربادول او خپله عقیده او د عوامو مسلمانانو عقیده ګنده کول نۀ دی جائز، آیا تاسو دا نۀ دی اوریدلی چه په باب د عقیده کښې یقینی دلائلو ته ضرورت دے، او په ظنیاتو او ضعیف روایاتو عقیده نۀ ثابتیږی۔

بلکه صحیح قول دا دے چه په ضعیف السند حدیث مرفوع باندے یو عمل نۀ شی مشروع کیدے نو پاتے لا مقطوع او ضعیف او یا شعر او بیت او مرثیه باندے خپل دین ثابتول د جُهلاؤ کار دے، هر مسلمان له پکار دی چه د خپل ایمان حفاظت اُوکړی او د مشرکانو او مبتدعینو په غلطو روایاتو او مزخرفو خبرو دوکه نۀ شی، ځکه د هرے خبرے تپوس به الله پاك زمونږ او تاسو نه کوی، خصوصاً د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمان تپوس خو ډیر ضروری دے لکه څرنګ چه ایمان راوړل فرض دی۔

دارنګه د ایمان د جوړیدو او خرابیدو علم هم فرض دے، نو مسلمان بحیثیت مسلمان ډِے د کلمات شرکیه او بدعیه نه ځان اُوساتی، دا وجه ده چه رسول الله ﷺ مونږ ددے الفاظو نه منع کړی یو، چه یو انسان اُووائی : (ما شاء الله وشئت) یعنی کله چه د الله خوښه شی او ستا خوښه شی دارنګه (اَنَا فِیْ حَسْبِكَ) (زه تا لره کافی یم) وَمَالِیْ اِلَّا اَنْتَ) (زما نور څوك نشته صرف ته ئے) (وَخَبُثَتُ نَفْسِیْ) (زما نفس خبیث شو) (وَیَا خَیْبَةَ الدَّهْرِ وَرَاعِنَا) (اے نا امیدی د زمانے او راعنا لفظ) ددے الفاظو د وئیلو نه مونږ منع شوی یو، دارنګه د ټولو موهم الفاظو نه منع راغلے ده کما فی رد المحتار والقرطبی (۵۷/۲) والجواب الکافی لابن القیم (۱۲۵)

و سبحانك اللهم وبحمدك اشهد ان لا اله الا انت استغفرك واتوب الیك وصلی الله علی نبینا محمد وآله وصحبه وسلم تسلیماً کثیراً۔

خاتمه

ددے رسالے حاصل دا دے چه دے مذکوره الفاظِ شرکیه او بدعیه نه ځان ساتل فرض دی او کوم الفاظ چه مُوهِمُ د شرك وی اګرکه ستا عقیده د شرك نه ده خو بیا هم ځان ساتل ترے پکار دی، بعض د هغه الفاظِ موهمه ؤ نه «یارسول الله» وئیل دی که دا چغه د استغاثے دپاره وی نو بیا شرك دے، او دارنګه کۀ غائبانه وی، او که د رسول الله ﷺ په ژوند کښ مخامخ شوی وی نو بعینهٖ ادب او احترام دے، او پس د مرګ نه د قبر په خوا کښ بهترین درود چه متفق علیه روایاتو کښ نقل دے هغه: «اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید، اللهم بارك علی محمد وعلی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید»۔ (جلاء الافهام)

دا درود وئیل پکار دی او ددے درود نه بل څۀ ته اعراض

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول نقصان دے، او کۀ «السلام علیك یارسول الله» اُووائی د قبر په خوا کښې نو دا د صحابو نه نقل شته لکه موطأ امام مالك کښې د ابن عمر ﵄ روایت دے چه هغۀ به داسے سلام اچولو کله به چه د سفر نه راغے او د رسول الله ﷺ د قبر زیارت به ئے کولو، کما فی مجموعة الفتاوی)

او هر چه کلمه د «یامحمد» ده نو هغۀ په ټولو طریقو سره حرامه ده، کۀ غائبانه وی او که مخامخ وی او که د قبر په خوا کښې وی۔ ځکه هغه شرك دے یا بے ادبی ده، دارنګه نداء غائب ته د مدد دپاره حرامه ده۔ او کۀ مدد دپاره نۀ وی نو موهِم د شرك ده او لغوه ده او ددے نه اجتناب (پرهیز) لازم دے او دا د دین ضروری مسئله ده په ضعیف او منکرت روایاتو نۀ ثابتیږی، او دارنګه په شروحو او حواشیو او په مجملاتو نۀ ثابتیږی، هرمسلمان له د حق اتباع پکار ده د ضد او تعصب نه به الله تعالیٰ ته توبه مونږ ټول اُوباسو۔

وَسُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ

اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ۔

تمت یوم الاحد ۲۲/صفر المظفر سنه (۱۴۱۲هجری)

بعد صلوة العصر

فی جامعة تعلیم القرآن والسنة مسجد حمزة رضی الله عنه بیرون گنج گیټ بشاور باکستان

بیراع العبد الضعیف "ابومحمد امین الله" والحمد لله رب العالمین.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library